

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

студента Долгополова В'ячеслава Сергійовича

академічної групи 073-20-2

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Обґрунтування управлінських рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства (за матеріалами ТОВ «Геопроф»)

Керівник кваліфікаційної роботи	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
	Богач К.С.			

Рецензент				
-----------	--	--	--	--

Нормоконтролер	Богач К.С.			
----------------	------------	--	--	--

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри менеджменту

_____ Швець В.Я.
(підпис)
« 20 » травня 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра

студенту Долгополову В.С. академічної групи 073-20-2

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Обґрунтування управлінських рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства (за матеріалами ТОВ «Геопроф»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 27 травня 2024 р. № 474-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичний	Теоретичні основи формування організаційно-технічного розвитку підприємства	20.05.2024 р. – 28.05.2024 р.
Аналітичний	Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Геопроф»	29.05.2024 р. – 10.06.2024 р.
Рекомендаційний	Обґрунтування інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт	11.06.2024 р.– 20.06.2024 р.

Завдання видано _____ Богач К.С.
(підпис керівника)

Дата видачі « 20 » травня 2024 року

Дата подання до екзаменаційної комісії « 21 » червня 2024 року

Прийнято до виконання _____ Долгополов В.С.
(підпис студента)

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Теоретичні основи формування організаційно-технічного розвитку підприємства	6
1.1 Організаційний і технологічний розвиток підприємства	6
1.2 Технологічний розвиток підприємства як об'єкт управління	10
1.3 Поточне та стратегічне планування організаційно-технологічного розвитку підприємства	14
2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Геопроф»	24
2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Геопроф»	24
2.2 Аналіз економічних показників діяльності ТОВ «Геопроф»	30
2.3 Аналіз фінансових показників ТОВ «Геопроф»	40
3 Удосконалення та забезпечення організаційно-технічного рівня ТОВ «Геопроф»	52
3.1 Обґрунтування інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт	52
3.2 Етапи впровадження інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт	53
3.3 Оцінювання ефективності запропонованих організаційно-технічних заходів у ТОВ «Геопроф»	58
Висновки	62
Перелік джерел посилання	67

ВСТУП

Проблема технологічного розвитку є дуже актуальною для України. Під час військової агресії РФ велика кількість підприємств потрапляє під обстріли, що знищує інфраструктуру. Відтак, відбудова та оновлення підприємств можливо за рахунок впровадження нових технологій для забезпечення конкурентоспроможності продукції, ефективності бізнес-моделей та економіки країни загалом. Попри пріоритетність інноваційного розвитку на державному рівні, стан справ залишається критичним, що відображається у негативних оцінках експертів, таких як «консервування технологічної відсталості» [31] та «технологічна деградація» [1].

Для кардинальних змін потрібні зусилля на макро- та мікрорівнях. На макрорівні прийнято багато добре підготовлених документів, але необхідні зміни не відбулися через неготовність керівників і менеджерів підприємств до їх реалізації. Це доводить необхідність розробки теоретичних засад та інструментарію управління технологічним розвитком саме на мікрорівні, що обґрунтовує доцільність окремого функціонального напрямку менеджменту – управління технологічним розвитком або технологічного менеджменту.

Найважливіша проблема будь-якого підприємства сьогодні – це забезпечення його виживання та технологічного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми полягає у створенні та реалізації конкурентних переваг, що досягаються через грамотно розроблену та ефективну стратегію технологічного розвитку. Це включає впровадження досягнень техніко-технологічного прогресу, новітніх видів продукції, сучасних методів організації виробництва і менеджменту, а також нової техніки та технологій. Технологічний розвиток підприємства вимагає стратегічного управління, оскільки стратегія є інструментом для створення та підтримки конкурентної переваги завдяки здатності випускати якіснішу продукцію, ніж конкуренти.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні управлінських

рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства.

Для досягнення поставленої мети були вирішені такі задачі:

- дослідити організаційний і технологічний розвиток підприємства;
- з'ясувати технологічний розвиток підприємства як об'єкт управління;
- розглянути поточне та стратегічне планування організаційно-технологічного розвитку підприємства;
- проаналізувати загальну характеристику діяльності ТОВ «Геопроф»;
- виконати економічний аналіз показників діяльності ТОВ «Геопроф»;
- оцінити фінансові показники ТОВ «Геопроф»;
- обґрунтувати доцільність впровадження інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт;
- впровадити інноваційні заходи розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт;
- оцінити ефективність запропонованих організаційно-технічних заходів у ТОВ «Геопроф».

Об'єктом розроблення є процес обґрунтування управлінських рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства.

Предметом розроблення є теоретичні, методичні та практичні підходи до обґрунтування управлінських рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства ТОВ «Геопроф».

В процесі дослідження використані методи системного аналізу, методи причинно-наслідкового аналізу, методи порівняльного аналізу, методи прямого структурного аналізу.

Практична значущість одержаних результатів полягає у впровадженні інвестиційного проєкту щодо виробництва паливних гранул. Даний захід є ефективним, оскільки NPV є більшим за одиницю, внутрішня норма прибутковості дорівнює 22,38% і перевищує вартість власного капіталу на 5,38%, дисконтований термін окупності складає 4 роки та 11 місяців з початку впровадження інвестиційного проєкту.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Організаційний і технологічний розвиток підприємства

Організаційний розвиток дозволяє визначити особливості вітчизняних підприємств таким чином [13]:

- 1) зміни в організаційному розвитку підприємства виникають через потребу пристосування внутрішнього середовища до зовнішніх вимог;
- 2) розвиток підприємства передбачає перегляд поглядів, цінностей і мотивацій управління персоналом;
- 3) організаційний розвиток нерозривно пов'язаний із підвищенням рівня освіти управлінського персоналу;
- 4) організаційні зміни мають інноваційний характер.

Організаційний розвиток підприємства – це систематичний процес, який змінює динаміку структури організації з метою досягнення нового стану динамічної рівноваги, що буде стабільним у відновленій структурі. Під час організаційного розвитку підприємства проводиться поступове удосконалення окремих аспектів його діяльності та раціоналізація внутрішньої структури, а також упорядкування трудових, виробничих, соціальних та інших процесів в часі і просторі [13].

Основні принципи організаційного розвитку включають: 1) розгляд підприємства як відкритої системи, що взаємодіє зі своїм оточенням і постійно адаптується до змін в ньому; 2) холістичний підхід, орієнтований на оздоровлення організації в цілому, а не лише на вирішення конкретних проблем; 3) залучення співробітників до процесу змін з метою навчити їх самостійно забезпечувати стабільність та оновлення; 4) акцент на міжособистісній та міжгруповій взаємодії як ключовому фактору успішності будь-яких організаційних ініціатив [28].

Наведена в таблиці 1.1 модель дозволяє оптимально здійснювати витрати на організаційний розвиток, підвищуючи рівень якості системи управління.

Технологічний розвиток підприємства – це процес формування та вдосконалення його технологічного рівня, орієнтований на підвищення ефективності виробництва та прогресивний розвиток. Технологічний розвиток охоплює різні форми – стадії розвитку виробництва, що включають техніко-технологічну базу підприємства, заходи з її підтримання та оцінку техніко-технологічного рівня виробництва, а також безпосередній розвиток через удосконалення та нарощування. Переважно, ці визначення погоджуються, що технологічна система підприємства має перейти на новий якісний рівень, зокрема, поліпшити технологічний рівень виробництва, який відображає ступінь розвитку засобів виробництва, таких як інструменти, машини, механізми та прилади [4].

Синтезуючим показником ступеня технологічного розвитку є організаційно-технологічний рівень підприємства, який визначається окремими показниками технічного та організаційного рівнів. Управління технологічним розвитком – це проєкт, спрямований на оновлення виробничих, реалізаційних і споживчих компонентів, включаючи номенклатуру, асортимент, масштаби виробництва та якість продукції, управління ресурсами, розробку нових технологій, засоби відносин із партнерами та характер управління підприємствами [8].

Управління технологічним розвитком також спрямоване на передбачення глобальних змін в економічній ситуації і пошук рішень для зміцнення ринкових позицій та стабільного розвитку підприємства. Впровадження такого управління вимагає значних капіталовкладень і часто стикається з проблемою невідповідності між бажаним станом об'єкта управління та його поточним станом. Цю різницю можна подолати шляхом пошуку нових можливостей зростання, визначення конкурентоспроможних сфер діяльності, розробки заходів для підвищення конкурентоспроможності,

Таблиця 1.1 – Модель управління в інтересах організаційного розвитку підприємства [4]

Напрямок управління	Рівень розвитку підприємства				
	1	2	3	4	5
Формування місії підприємства	Місія не визначена	Сформульовано загальне уявлення про місію	Поряд із загальним розроблено внутрішнє уявлення про місію	Місія постійно коригується. Внутрішнє уявлення місії містить детальний опис принципів побудови бізнесу	Місія стає інструментом налагодження співробітництва та кооперації взаємопов'язаних між собою підприємств
Визначення цілей підприємства в цілому та його структурних підрозділів	Ціль – вийти на рівень самоокупності та зайняти відповідний сегмент ринку	Цілі підприємства носять декларативний характер та не взаємопов'язані з місією	Цілі підприємства взаємопов'язані з місією в єдине «дерево» цілей	Цілі взаємопов'язані з місією підприємства, об'єктивно відображають напрями діяльності, опираються на раціональне використання всіх ресурсів підприємства	Цілі спрямовані на зменшення витрат підприємства шляхом створення об'єднань підприємств з метою раціонального використання нематеріальних активів
Планування	Не здійснюється	Формальні оперативні плани діяльності «від поточних результатів»	Стратегія підприємства визначена на довгострокову перспективу. Здійснюється побудова основ системи бюджетування	Стратегія підприємства визначена на довгострокову перспективу з раціональним перерозподілом ресурсів між його структурними підрозділами. Побудовано система гнучкого бюджетування	Стратегія підприємства визначена на довгострокову перспективу та узгоджена зі стратегією розвитку об'єднання, існує раціональна система перерозподілу ресурсів в середині об'єднання
Організація стратегічного та оперативного управління	Керівник одноособово приймає управлінські рішення на всіх рівнях розвитку	Формалізація структур управління бізнесом	Оптимізація бізнес-процесів оперативної діяльності	Побудова оптимальної системи використання ресурсів	Оптимізація управління інтелектуальною власністю підприємства
Система контролю та регулювання діяльності	Керівник одноособово здійснює контроль за діяльністю підприємства	Керівник при прийнятті рішень орієнтується на обліково-звітні дані планово-аналітичних відділів	Контроль та регулювання делегуються системі менеджменту підприємства, постійно проводиться моніторинг фінансово-економічної діяльності	Визначено єдину систему збалансованих показників, які дозволяють комплексно характеризувати діяльність підприємства. Система орієнтована на участь співробітників у підвищенні вартості підприємства, регулярний стратегічний аналіз діяльності	

перерозподілу ресурсів, вирішення проблем злиття, поглинання, реструктуризації або ліквідації підсистем та активного пошуку інновацій для досягнення необхідних параметрів [8].

У динамічному ринковому середовищі ключовим напрямом розвитку підприємства є технології. Під ними розуміється погоджена сукупність технологічних рішень, що мають визначальний вплив на діяльність підприємства. Управління технологічним розвитком забезпечує ефективний процес відтворення [4]. Основна схема формування ринково-орієнтованої системи технологічного розвитку підприємства представлена на рисунку 1.1.

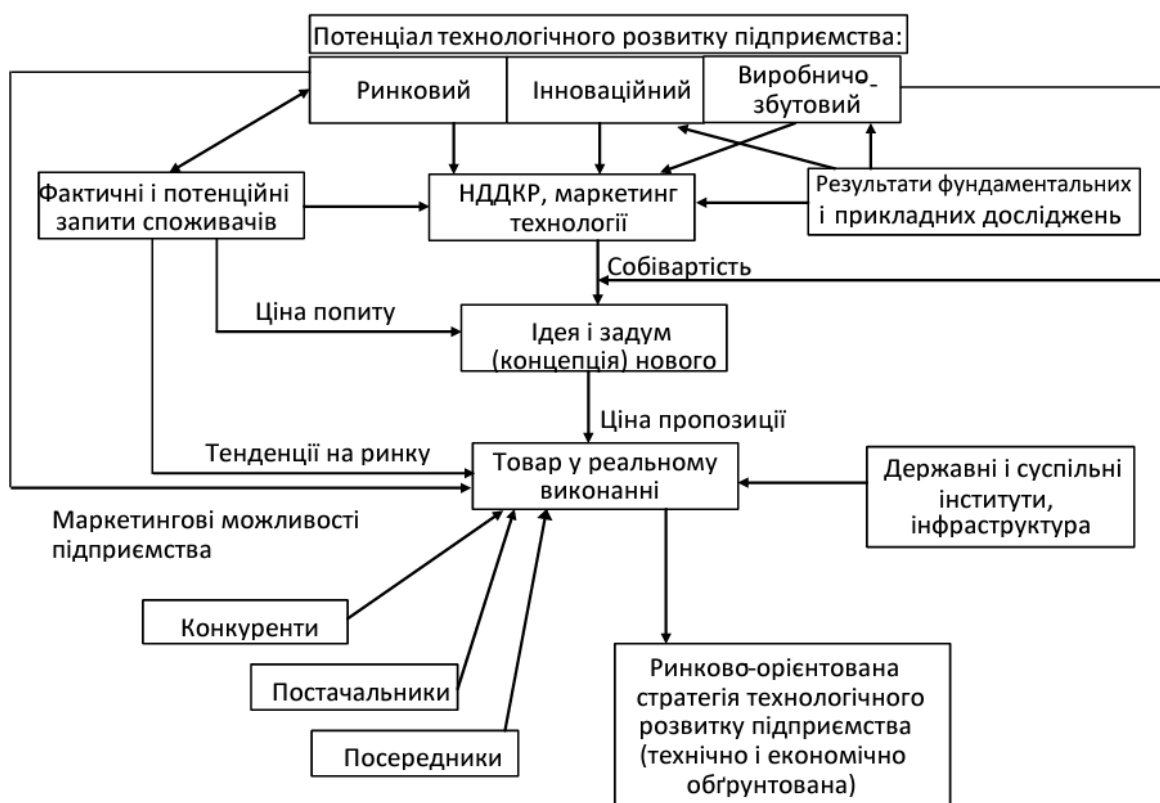

Рисунок 1.1 – Схема формування ринково-орієнтованої системи технологічного розвитку підприємства [3]

Управління технологічним розвитком можна визначити як взаємопов'язаний комплекс дій, спрямованих на забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства на ринку через створення та впровадження технологій. Основні завдання цього розвитку полягають у

наступному [2]:

– ефективний розподіл і використання наявних ресурсів і можливостей, необхідних для розвитку на основі технологій та технологічної діяльності (потенціалу технологічного розвитку);

– адаптація до змін зовнішніх умов шляхом пошуку нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства, а також узгодження внутрішніх можливостей розвитку з зовнішніми умовами, які генерує ринок.

1.2 Технологічний розвиток підприємства як об'єкт управління

Аналіз наявних визначень поняття «технологічний розвиток» на макрорівні показав відсутність чіткого визначення: дослідники переважно визначають його актуальність, загальне спрямування або зовнішні прояви [9, 20, 25]. Систематизація та критичний аналіз трактувань на мікрорівні вказує на нестабільну термінологію, оскільки різні дослідники використовують різні терміни для схожих процесів, пов'язаних з управлінням технологічним розвитком підприємства, такими як технічний [14, 15, 24], організаційно-технічний [7], науково-технічний [8], техніко-технологічний [9].

Федулова Л.І. [26] підкреслює взаємозв'язок технологічного розвитку з інноваційною діяльністю, тоді як Олефіренко О.М. [16] та Шевлюга О.Г. [29] пов'язують його з розробкою та впровадженням технологічних інновацій, а Єфремова О.С. [7] акцентує увагу на інноваційному спрямуванні, називаючи його «інноваційно-технологічним розвитком».

Технологічний розвиток є пріоритетною складовою інноваційного розвитку. Пропонується таке тлумачення поняття: технологічний розвиток підприємства – це цілеспрямований, постійно організований процес безповоротних змін у технологічних процесах, які сприяють розвитку основних засобів, персоналу та нематеріальних активів, що формує передумови технологічної конкурентоспроможності підприємства та позитивно впливає на ринок технологій в цілому [11].

Об'єктом управлінських впливів є процеси формування та використання технологічного потенціалу підприємства. Технологічний розвиток можливий лише за наявності відповідного потенціалу, що потребує цілеспрямованих зусиль для його формування. У процесі технологічного розвитку відбувається трансформація потенціалу в реалізований, що позитивно впливає на фінансово-економічний стан підприємства [21].

Наслідки та прояви здійснення технологічного розвитку підприємства наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Наслідки та прояви здійснення технологічного розвитку підприємства [11]

Напрямок	Характеристика
З точки зору матеріально-речової форми	індикатором розвитку є стан та якість (рівень розвитку) основних засобів, трудових ресурсів, нематеріальних активів (інтелектуальної власності) підприємства, які у сукупності обумовлюють якісні параметри технологій, які використовуються або можуть використовуватися на підприємстві
З точки зору результатів господарювання	індикаторами технологічної конкурентоспроможності, яка є результатом технологічного розвитку, є зниження собівартості основної операційної діяльності (для промислових підприємств - собівартості виробництва), зростання її доданої вартості, збільшення обсягу та розширення номенклатури випуску інноваційної продукції, впровадження нових технологічних процесів, що в кінцевому результаті обумовлює зростання ринкової цінності підприємства

Процес технологічного розвитку підприємства структурований у таблиці 1.3. Основні роботи в процесі внутрішньої комерціалізації нових технологій включають [12]:

– впровадження нового устаткування та інструментів, модернізацію та автоматизацію виробничих, обслуговуючих або управлінських бізнес-процесів;

– розробку нової технологічної документації, зокрема стандартів, технічних умов, карт технічного рівня, сертифікацію продукції;

– освоєння випуску нових видів продукції відповідно до розробленої документації;

Таблиця 1.3 – Структурований процес технологічного розвитку підприємства [11]

Фаза	Характеристика
1 Підготовча фаза	передбачає створення інтелектуального підґрунтя (інтелектуальну підтримку) технологічного розвитку за рахунок таких заходів як: навчання персоналу в царині технологічних знань та розвитку ринку технологій, проведення технологічної підготовки/перепідготовки наявного та /або залучення нового дослідницького та управлінського персоналу, який буде розробляти нові технології та/або здійснювати їх пошук та залучення ззовні; фінансування науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт, які пов'язані як з технологічною діагностикою, моніторингом, технологічним прогнозуванням, так і з безпосередньо розробкою та впровадженням нових технологій
2 Основна фаза	в перебігу якої безпосередньо виникають технології та створюються передумови для їх впровадження
2.1 Ініціалізація нових технологій	передбачає проведення робіт, спрямованих на удосконалення діючих та / або розробку нових технологій безпосередньо на підприємстві (власні технології) та /або трансфер зовнішніх технологій та технологічних знань – в разі участі в трансфері як покупець (реципієнт технологій)
2.2 Матеріалізація технологій	створення матеріальних передумов для впровадження нової чи удосконаленої технології : розвиток матеріально-технічної бази підприємства шляхом модернізації, реконструкції, нового будівництва чи придбання (купівля чи лізинг) основних засобів, технічне переоснащення і модернізація устаткування; які необхідні для впровадження технологічних знань чи розробок
2.3 Персоналізація технології	створення кадрових передумов для впровадження нової чи удосконаленої технології за рахунок підготовки/перепідготовки наявного чи залучення нового виробничого, допоміжного чи управлінського персоналу, який буде володіти компетенціями, достатніми для ефективного використання (комерціалізації) нових технологій
3. Заключна фаза	в перебігу якої має відбуватися комерціалізація розроблених чи залучених нових технологій в практичну діяльність, а також захист розроблених власних технологій, результатів продуктивних та процесних інновацій, тобто набуття права власності на створені об'єкти інтелектуальної власності
3.1	внутрішня (впровадження технологій), тобто впровадження нових технологій у власну господарську діяльність, наслідком чого є впровадження продуктивних (втілення у вигляді нового чи удосконаленого продукту або послуги) та/ або процесних (впроваджених на ринку, нового чи удосконаленого процесу або способу виробництва продукту, надання послуги чи здійснення будь-якого внутрішнього бізнес-процесу, що використовуються в практичній діяльності) інновацій
3.2	зовнішня (донорство технологій) – передача розроблених/удосконалених нових технологій для використання за межами підприємства на некомерційних або комерційних засадах – участь в трансфері як продавець технологій

– організацію виробництва нової продукції на основі ліцензій, патентів,

придбаних технологій, промислових зразків та ноу-хау інших організацій.

До форм технологічного розвитку підприємства належать [23]:

1) дослідницька – розробка нових технологічних рішень через фінансування наукових розробок;

2) правова – набуття прав власності на об'єкти інтелектуальної власності, такі як патенти та ліцензії на використання винаходів, промислових зразків та корисних моделей, продажу/ придбання технологій та ноу-хау;

3) імпортна – придбання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності від інших суб'єктів інноваційної діяльності;

4) матеріальна – модернізація та оновлення основних засобів шляхом придбання або лізингу обладнання, машин та устаткування.

5) кадрова – спеціалізоване навчання працівників та/або залучення фахівців ззовні;

6) продуктова – освоєння випуску нової продукції на основі нових технологій;

7) експортна – передача нових технологій для зовнішнього комерційного чи некомерційного використання.

Технологічний розвиток має бути пріоритетом економічного управління, оскільки він забезпечує стійкість і зростання ринкової цінності підприємства [10]. Для результативного та ефективного технологічного розвитку потрібні цілеспрямовані зусилля по формуванню та використанню техніко-технологічного, інноваційного, інтелектуального, кадрового та організаційного потенціалу підприємства. Це підкреслює важливість розвитку технологічного менеджменту як функціонально відокремленої складової економічного управління, спрямованої на забезпечення технологічного розвитку підприємства.

1.3 Поточне та стратегічне планування організаційно-технологічного розвитку підприємства

Особливості формування стратегії технологічного розвитку підприємства доцільно розглядати на трьох рівнях [2]:

1) корпоративний рівень, на якому розробляються загальні засади стратегії технологічного розвитку як частини загальної економічної стратегії підприємства, поряд із маркетинговими, кадровими, фінансовими та іншими складниками, і проводиться її узгодження з іншими функціональними стратегіями;

2) на бізнес-рівні, що передбачає розроблення в межах стратегії технологічного розвитку заходів з розробки та впровадження технологій для кожної зі стратегічних зон господарювання (кожного бізнес-проекту, що охоплює окремий ринок, його сегмент або нішу чи окрему товарну групу). На цьому рівні приймаються стратегічні рішення щодо модифікації існуючої товарної номенклатури та асортименту, включаючи генерацію ідей нових (або модифікованих) товарів, їх відбір, розробку концепцій та тестування;

3) на товарному рівні, що передбачає розробку товарної стратегії технологічного розвитку та маркетингових програм для просування кожної з товарних технологій (у межах окремих бізнес-проектів) на ринку. Ці програми включають аналіз поточної маркетингової ситуації та перспектив розвитку ринку, аналіз ринкових позицій і перспектив підприємства та його продукції (як традиційної, так і нової), а також детальний опис комплексу маркетингу для кожної асортиментної групи та товарної одиниці.

Відомий економіст А Вебер визначає основні види стратегій технологічного розвитку, серед яких відзначаються наступальна, захисна, ліцензійна, проміжна, створення нового ринку та розбійнича [32]. За класифікацією А.І. Павленка існують шість типів стратегій технологічного розвитку підприємства: наступальна, захисна, імітаційна, залежна, традиційна та «за нагодою» [19]. О.В. Василенко поділяє стратегії

технологічного розвитку залежно від умов зовнішнього та внутрішнього становища фірми на наступальну, оборонну, авангардну та імітаційну [3]. Г.Т. П'ятницька у сучасних умовах господарювання виділяє такі основні групи стратегій технологічного розвитку [18]: традиційну, опортуністичну, імітаційну, оборонну або захисну, поглинальну, наступальну, авангардну та стратегії упереджуючого маневру. М.Є Рогоза виділяє агресивні та помірковані технологічні стратегії до наступальних, а залишкову та адаптивну – до оборонних стратегій [22].

Однак взагалі захисні стратегії технологічного розвитку характеризуються концентрацією на певному ринку або його сегменті, вузькою ринковою орієнтацією чи захистом своєї частки ринку, спрямованістю на збереження стратегічних позицій та прагненням утриматися серед новаторів, тоді як наступальні стратегії технологічного розвитку полягають у постійному розширенні діяльності, освоєнні нової продукції та пошуку конкурентних переваг [4]. Узагальнена характеристика типів стратегій технологічного розвитку представлена в таблиці 1.4.

Розроблення стратегії включає аналіз і визначення стратегічних напрямків на ринку, які відображаються у різних стратегічних програмах та проєктах. Технологічна мета, як частина загальних стратегічних цілей, є бажаним результатом діяльності організації (конкретних виконавців і відповідальних керівників) у вигляді певного нововведення, яке реалізується в обмежені строки з обмеженими ресурсами та спрямоване на якісний розвиток організації [5].

Управління технологічним розвитком підприємства полягає не лише в установленні цілей стратегії технологічного розвитку, а й в оцінці можливостей фірми для їх реалізації. Тому вибір та втілення стратегії технологічного розвитку залежить від стану технологічного потенціалу, формування якого здійснюється за рахунок компонентів і елементів внутрішнього середовища організації [4].

Набір ресурсів (фінансові, матеріальні, інформаційні, соціальні), якими

володіє організація, визначає її технологічний потенціал і готовність до систематичного технологічного розвитку, а отже, впливає на структуру та напрямки технологічної стратегії [4].

Таблиця 1.4 – Узагальнююча характеристика типів стратегії технологічного розвитку [4]

Захисні стратегії технологічного розвитку	Наступальні стратегії технологічного розвитку
Технологічна політика підприємства	
Пасивна, адаптаційна, інноваційна діяльність, спрямована на утримання здобутих конкурентних позицій	Активна, технологічна діяльність, спрямована на досягнення технічного та ринкового лідерства
Технологічний потенціал	
Технологічна діяльність, спрямована на нарощування технологічного потенціалу та поліпшення показників господарської діяльності	За наявності високих ресурсних, науково-технічних можливостей технологічна діяльність спрямована на ефективне використання наявного технологічного потенціалу
Рівень ризику	
Технологічна діяльність підприємства в умовах низького рівня ризику	Технологічна діяльність в умовах підвищеного рівня ризику
Вид технології	
Незначні модифікації в таких напрямках технологічної діяльності, як управління та соціально-психологічна робота з персоналом	Нововведення радикальні з використанням власних наукових розробок, модернізація та реорганізація
Стратегічна позиція підприємства	
Незначна частка на ринку, невелика конкуренція	Стійка позиція на ринку, наявність монополії або олігополії

Ресурсний набір визначає етапи технологічного розвитку підприємств, включаючи види стратегій технологічного розвитку підприємств, які були окреслені автором М.Є. Рогозою [22] (таблиця 1.5).

Соціально-психологічний аспект є основним фактором у формуванні будь-якої стратегії технологічного розвитку. Він передбачає наявність в організації професійних кадрів з необхідними знаннями, досвідом, мотивацією та стратегічним технологічним мисленням. Соціально-психологічні аспекти також визначаються як психологічна готовність підприємства до нововведень та як система методів для зацікавлення колективу в технологічних змінах, без яких всі інші етапи не будуть

настільки ефективними [4].

Таблиця 1.5 – Види стратегії технологічного розвитку підприємства [22]

Вид технологічної діяльності	Напрями діяльності
Соціально-психологічний	впровадження нових форм активізації персоналу (стимулювання творчого пошуку, використання нових знань, поліпшення умов безпеки праці, охорони здоров'я тощо); навчання та перекваліфікація персоналу; покращення рівня професійної підготовки та компетентності працівників; формування сприйнятливості до технологій, стратегічного технологічного мислення;
Організаційно-управлінський	вдосконалення організаційної структури і системи управління; впровадження нових методів організації виробництва; покращення обслуговування, сервісу; вдосконалення форм контролю; зміна методів взаємодії з допоміжними та обслуговуючими підрозділами;
Маркетинговий	нові напрями розширення меж ринку (охоплення нових сегментів ринку, нові способи використання товару, вихід на нові регіони); диверсифікація виробництва і збуту (пропозиція на нових ринках нових товарів, які розвивають традиційні напрями діяльності підприємства; пропозиція на нових ринках нових товарів, не пов'язаних із попередніми видами діяльності, орієнтація на нові ніші ринку); нові методи цінової політики; нові форми взаємодії з постачальниками та замовниками; нові способи просування товару та підвищення ефективності торговельного процесу;
Економічний	нові фінансові інструменти та методи розподілу коштів; удосконалення або модифікація фінансової системи; зміна методів і способів планування; зниження виробничих витрат; раціоналізація системи обліку; інвестиційна політика;
Виробничий	освоєння нових видів і джерел сировини, матеріалів і/або нових підходів до використання традиційних; розширення виробничих потужностей; підвищення продуктивності праці; зміна структури виробництва;
Науково-технічний	впровадження нової або модифікованої технології; впровадження нових або модифікованих моделей продукції; реалізація заходів з охорони довкілля; проведення наукових розробок та досліджень

Технології організаційно-управлінського характеру включають рішення, методи та форми організації діяльності та управління, що відрізняються від діючих на підприємстві своєю новизною для цієї організації. Формування технологічної стратегії здійснюється також через маркетингові методи, використання новітніх технологій та ідей у створенні товарів, послуг і технологій, що найбільш сприятливо сприяють досягненню

мети організації [4].

Економічний аспект технологічної стратегії відзначається змінами у фінансовій, бухгалтерській та інших галузях економічної діяльності підприємства, а також новими методами та показниками. Виробничий етап пов'язаний із розробкою або модифікацією способів виробництва та визначається виробничим потенціалом організації, що характеризується її здатністю до стабільної виробничої діяльності в межах обраної стратегії при складних і змінних зовнішніх умовах [4].

Науково-технічний аспект пов'язаний з наявністю науково-технічного потенціалу підприємства, який визначається рівнями розвитку науково-технічного кадрового потенціалу, дослідно-експериментальної бази та іншими нематеріальними активами у сфері R&D та науково-технічних патентів [4]. Формування стратегії технологічного розвитку відбувається у певній послідовності, яка може бути проілюстрована на рисунку 1.2.

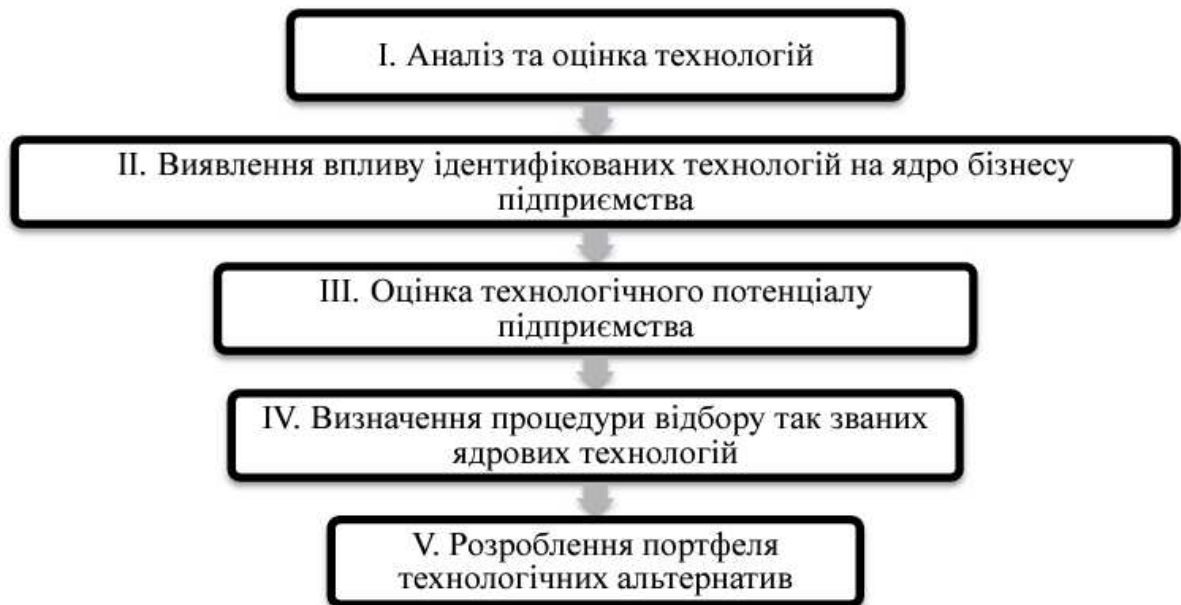

Рисунок 1.2 – Основні етапи формування стратегії технологічного розвитку підприємства

Перший етап стратегічного аналізу технологічного середовища починається з проведення технологічного аудиту, який включає аналіз і

оцінку наявних технологій. Цей аудит може бути проведений як одноразова акція або як безперервний процес оцінки. Зазвичай перший технологічний аудит проводиться в разі технологічної кризи і може відкрити шлях до змін у методах формування стратегії. Він також може використовуватися для визначення ступеня досягнення технологічних змін у різних сферах діяльності підприємства. Аналіз цих змін може бути використаний під час прийняття рішень щодо інвестування. Технологічний аудит дозволяє визначити перелік технологій, які підлягають аналізу, тобто перелік перспективних технологій. Це допомагає встановити технологічну структуру підприємства. У результаті цього етапу аналізу може бути сформульований перелік технологій, які відповідають профільним потребам підприємства [4].

Другий етап розроблення стратегії технологічного розвитку полягає у визначенні впливу ідентифікованих технологій на основні напрямки діяльності підприємства, тобто в оцінці доцільності використання кожної технології для забезпечення стабільного економічного зростання і отримання конкурентних переваг на ринку. Ця логіка вимагає урахування двох аспектів: по-перше, які технології можуть підтримувати існуючі конкурентні переваги підприємства; по-друге, які технології є важливими для майбутньої конкурентної ситуації. Результатом цього етапу є формування переліку критичних технологій, тобто тих, що мають значний вплив на конкурентні фактори і визначаються їх пріоритетами. Перед тим як приймати рішення щодо стратегії, важливо реалістично оцінити можливості, переваги та недоліки кожної технології, якими володіє підприємство, оскільки процес формулювання стратегії та оцінка науково-технічного потенціалу є частинами єдиного комбінованого процесу [4].

Третім етапом розроблення стратегії технологічного розвитку є оцінка технологічного потенціалу підприємства, який спрямований на допомогу у виборі технологій та визначенні подальших змін у межах цієї стратегії. Оцінка включає порівняння здійснюваних технологічних розвитків зі стратегіями конкурентів підприємства. Параметри для порівняння

включають витрати на дослідження і розробку (в абсолютних величинах та у відсотках від обсягу продажів), витрати на оновлення технічних засобів в порівнянні з витратами на інші технічні функції, наявність обладнання та інтелектуальної власності, а також розподіл фінансових ресурсів. Технічну оцінку можна здійснювати за допомогою матриці, яка враховує значення та вплив перерахованих параметрів на вибрану технологію [4].

Результатом цього етапу є визначення сильних та слабких сторін критичних технологій. Це допомагає виявити проблеми технологічного розвитку підприємства та визначити дії, необхідні для досягнення успіху. Ця інформація стане основою для формулювання, конкретизації та, за необхідності, корекції цілей. Технології, які підприємство вже освоїло повністю і які не критичні для його конкурентоспроможності, можуть бути запропоновані для зовнішнього використання [4].

Четвертий етап стратегічного аналізу полягає в обранні так званих ядерних технологій. Важливо обмежити спектр критичних, стратегічно важливих технологій, які можуть стати основою технологічної стратегії. Всі критичні технології важливі для підприємства, проте деякі з них мають найбільші переваги. Їх обраність повинна відповідати наявним ресурсам та потребам підприємства [4].

Можливий альтернативний шлях може бути вибраний. Досвід свідчить, що підприємства з розгалуженим спектром ключових технологій менше вразливі перед конкурентами. Однак не завжди можливо досягти цього через обмеженість ресурсів. Тому бажано обмежити стратегію технологічного розвитку певним набором критичних технологій, які є найбільш важливими для забезпечення конкурентоспроможності. Відбір технологій спрямований на визначення критичних, на яких базується ядро бізнесу підприємства, і які, отже, мають пріоритет у вкладенні. При цьому потрібно оцінити кожен технологію відповідно до її поточного і очікуваного стану. Оцінка потенційних можливостей дозволить виявити напрямки для їх подальшого розвитку. За необхідності може бути визначено, наскільки доцільно

впроваджувати стратегію технологічного лідерства або стратегію лідерського наслідування. Якщо підприємство поступається конкурентам у найважливіших технологіях, то стратегія лідерства може бути неефективною. Однак ситуація може змінитися з часом, коли підприємство назбирає достатньо ресурсів та скоротить відставання від конкурентів. Таким чином, результатом цього етапу є перелік пріоритетних дій у сфері технологій [4].

П'ятим етапом є розроблення портфеля технологічних альтернатив. Важливо сформулювати портфель таким чином, щоб він підтримував цілі підприємства та одночасно був гнучким для втілення нових можливостей. Портфель має бути прийнятним з погляду наявних ресурсів, а також збалансованим за ризиками та строками виконання проєктів. Спочатку визначають перелік проєктів, оцінюють їх цілі, доцільність реалізації, очікувані результати та витрати, а також максимальний строк реалізації. У процесі формування портфеля може знадобитися відбір проєктів, оскільки ресурсів може бути недостатньо для втілення всіх запропонованих проєктів. Вибір проєктів вимагає розгляду альтернативних рішень [4].

Остаточне рішення про вибір відповідного технологічного проєкту базується на оцінці всього набору технологічного портфеля за критеріями, що визначаються зовнішнім технологічним середовищем підприємства та переліком ключових факторів успіху у галузі. Зазначимо, що неможливо створити повний перелік універсальних критеріїв через варіабельність умов [30]. Пропонується набір найважливіших критеріїв для оцінки та вибору технологічних альтернатив (рисунок 1.3).

У разі, якщо сформований портфель не відповідає вимогам підприємства, проєкти можуть бути переглянуті, об'єднані та збалансовані відповідно до визначених критеріїв. Можливість інтеграції та швидкості виконання проєктів може бути поліпшена через ітеративний процес формування кінцевого портфеля. Це один із кроків у впровадженні стратегічного управління підприємством у процес формування стратегії технологічного розвитку. Зауважимо, що є проблеми, що потребують

додаткових досліджень, зокрема, врахування технологічного фактору та викликів інноваційної економіки для визначення стратегічних цілей компанії.

Рисунок 1.3 – Оцінка та вибір технологічних альтернатив [4]

Підбиваючи підсумки до першого розділу відмітимо, що для досягнення мети організаційного розвитку необхідне систематичне та комплексне стратегічне управління змінами, що спрямоване на поєднання трансформації функціонально-організаційної структури, бізнес-процесів та ресурсів, а також врахування індивідуальних особливостей персоналу. Регулярне вдосконалення системи стратегічного та оперативного управління організаційним розвитком дозволить підприємству мінімізувати витрати та здійснити перехід на новий рівень розвитку. У багатьох випадках використання методів удосконалення системи управління, характерних для більш високого рівня розвитку, не приносить очікуваних результатів. Тому важливо, щоб підприємство реалістично оцінювало свої можливості з організаційного розвитку та удосконалення системи управління. Для вирішення складних завдань рекомендується залучати фахівців у галузі управлінського консалтингу.

Основна мета підприємства полягає у відповіді на потреби та запити ринку щодо конкретних продуктів і послуг. Економічним результатом його діяльності є отримання максимального прибутку у довгостроковій перспективі. З точки зору економічних відносин, промислове підприємство представляє собою складну підприємницьку структуру, що відрізняється виробничо-технологічною та організаційно-економічною єдністю, а також господарською самостійністю.

Огляд організаційно-технічного рівня виробництва передбачає аналіз складових його елементної структури. На сучасному етапі розвитку суспільного виробництва існують певні тенденції у напрямку поступового розвитку організаційно-технічного рівня підприємств геологорозвідувального комплексу. Серед них можна виділити: зростання рівня наукової складності засобів праці та рівня фундаментальності втілення в них знань; розширення масштабів та обсягів застосування інноваційних технологій; перетворення засобів праці на більш складні технічні системи; трансформацію техніко-технологічних засобів у більш універсальні системи; поглиблення інтеграції окремих елементів техніко-технологічної бази та організаційно-управлінських елементів виробництва; підвищення рівня автоматизації техніки та технічних систем.

Формування та розроблення стратегії технологічного розвитку на підприємстві вимагає вирішення комплексу завдань, таких як визначення стратегічних цілей, оцінка можливостей і ресурсів, аналіз тенденцій у маркетингу та науково-технічній сфері, вибір технологічних стратегій, підготовка оперативних планів, програм, проектів і бюджетів, а також оцінка діяльності підприємства на основі певних критеріїв. Чітке визначення провідної ролі високотехнологічного виробництва є важливим для успішної реалізації стратегії технологічного розвитку та адаптації виробництва до змін на ринку. Такий підхід сприятиме вирішенню двох головних проблем української економіки: вступу до глобального світу та просуванню науково-технічного розвитку.

2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГЕОПРОФ»

2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Геопроф»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Геопроф» розташовано за адресою: м. Київ, вул. Лейпцизька та почало свою діяльність у 04.10.2012 р. з геологічного вивчення та пошуку родовищ корисних копалин, маркшейдерського обслуговування видобувних підприємств, геодезичних та екологічних послуг.

Також підприємство займається оформленням необхідних документів для отримання спеціальних дозволів на користування надрами з метою геологічного вивчення чи промислової розробки родовищ корисних копалин.

Основними перевагами ТОВ «Геопроф» є професійний штат та використання сучасних методів та обладнання: мобільне бурове устаткування для оперативного буріння під час ведення геолого-пошукових робіт, двухчастотні системи GPS, беспілотні літальні апарати (БПЛА) для аерофотозйомки, сучасні автоматизовані тахеометри та програмне забезпечення власної розробки [17].

З метою підвищення оперативності керівництва геологорозвідувальним процесом постійно проводиться робота з удосконалювання організаційної структури управління, підбора й підготовки кадрів на керівні посади, як у польових партіях, так і в апарат керування, взаємної координації роботи відділів і підвищення відповідальності. Чітко налагоджений контроль за виконанням наказів, розпоряджень і прийнятих рішень дозволив виробничому об'єднанню підвищити ефективність геологорозвідувальних робіт.

Велика робота з упорядкування апарата керування була проведена під час реалізації генеральної схеми вдосконалювання управління геологорозвідувальними роботами галузі у 2015 р. Відповідно до нових

завдань була вдосконалена схема організаційної структури апарата управління, польових експедицій і партій і підсобних виробництв. Схеми й розрахунки були складені на основі ретельного аналізу багаторічного позитивного досвіду роботи в напрямі підвищення працездатності апарата керування й усунення недоліків у його роботі. У ТОВ «Геопроф» була розроблена й відведена в дію система розподілу прав, обов'язків і відповідальності по відділах і провідних спеціалістах апарата керування.

У 2015 р. були започатковані такі види діяльності: вивчення надр, проведення геолого-пошукових і геологорозвідувальних робіт на стратегічну сировину (радіоактивні і рідкісні елементи, алмази й благородні метали), радіоекологічних досліджень і вивчення природних джерел випромінювання на території України.

Основним предметом діяльності ТОВ «Геопроф» є виконання державного замовлення з комплексного геологічного вивчення надр для розвитку мінерально-сировинної бази України; виконання різномасштабних геологічних зйомок, прогнозно-геологічних, геолого-пошукових, розвідувальних робіт, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ всіх видів корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, включаючи пошуки й розвідку підземних джерел води [17].

ТОВ «Геопроф» є підприємством, що підлягає реєстрації в державних органах за місцем базування, відповідно до законодавчих актів України, має самостійний баланс, розрахунковий, та інші рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням. Геологорозвідувальні роботи на уран, іншу стратегічну сировину та радіоекологічні дослідження, їх планування, фінансування, контроль, звітність та медичне обслуговування підприємство проводить згідно з Постановою КМУ від 21.12.92. №709-3 «Про питання пов'язані з геологорозвідувальними роботами на уран, іншу стратегічну сировину та радіоекологічними дослідженнями» [17].

Майно підприємства становлять основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності вартість яких відображається у балансі.

ТОВ «Геопроф» визначає стратегію й основні напрями свого розвитку відповідно до державних програм та замовлень, плану розвитку підприємства; організовує свою діяльність щодо забезпечення виконання державного контракту та укладення договорів; виконує роботи, надає послуги, виробляє та реалізує продукцію поза межами державного контракту за цінами (тарифами), що встановлюється підприємством самостійно або на договірній основі, а у випадках, передбачених законодавством України, – за фіксованими (регульованими) державними цінами (тарифами).

При управлінні ТОВ «Геопроф» найбільшу відповідальність має директор, який затверджує Положення про підприємство та зміни до нього, здійснює контроль за додержанням Положення та вживає відповідні заходи у випадку його порушення; здійснює контроль за ефективністю використання майна, державної власності; здійснює планування і контроль за використанням бюджетних коштів відповідно затвердженого кошторису; затверджує фінансовий план та план розвитку підприємства; затверджує умови та фонд оплати праці з урахування умов, передбачених галузевою угодою та колективним договором.

На рисунку 2.1 наведена організаційна структура ТОВ «Геопроф», яка складається із відповідних структурних підрозділів.

Сучасне розвинене підприємство складається з підрозділів, що поєднують аналогічні функції працівників і матеріальні кошти, якими ці працівники користуються.

Кожний підрозділ відрізняється особливим видом діяльності, необхідним для спільної справи підприємства. Підрозділ приймає специфічні рішення, діє багато в чому самостійно і несе за свою діяльність повну відповідальність.

Підрозділи утворюються залежно від конкретних потреб підприємства: їх не повинно бути ні занадто багато, ні занадто мало.

Система логічно взаємозалежних підрозділів, що відображає внутрішню будову підприємства, називається організаційною структурою підприємства.

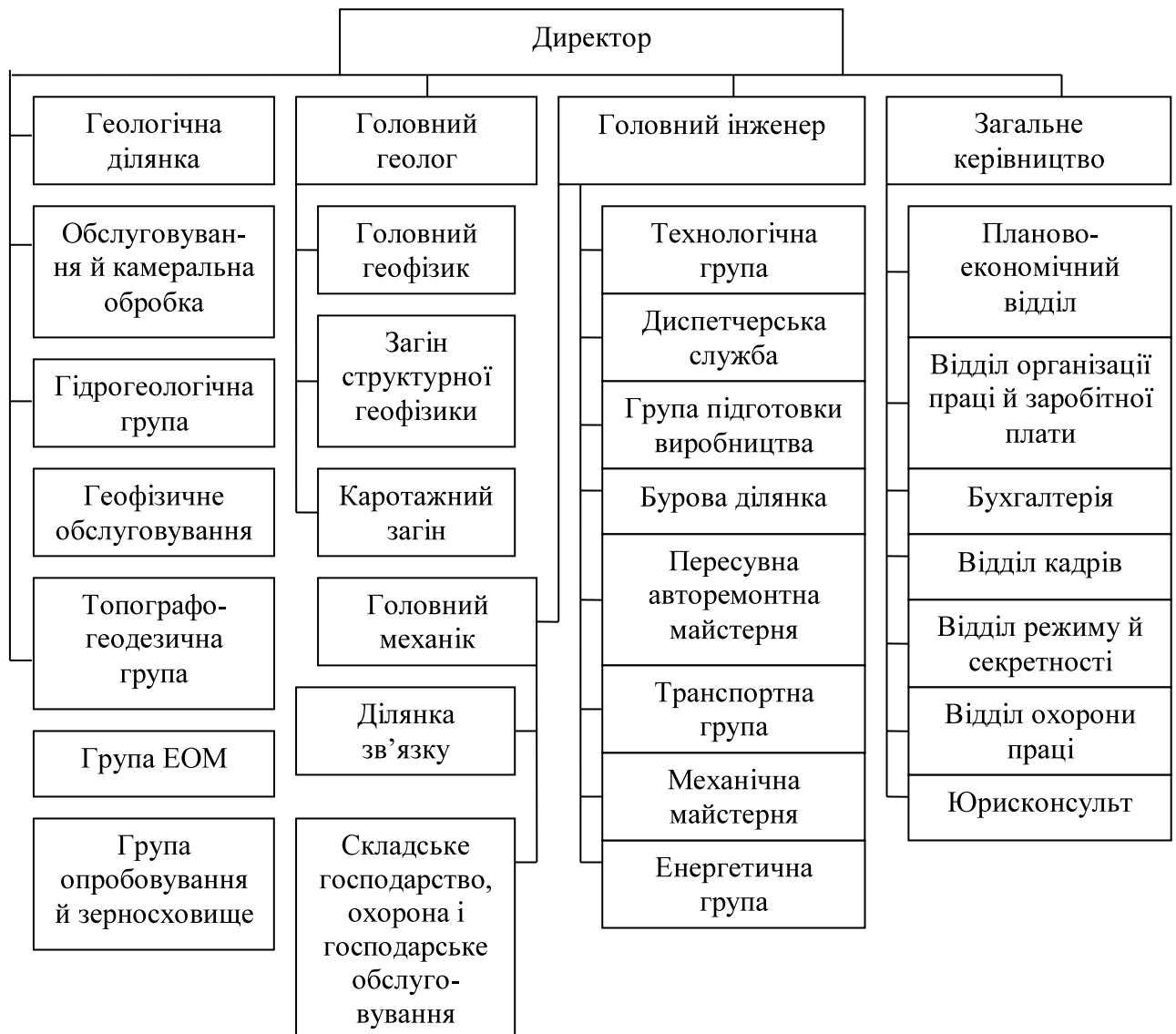

Рисунок 2.1 – Функціональна організаційна структура ТОВ «Геопроф»

Організаційна структура управління ТОВ «Геопроф» – лінійно-функціональна. Така структура спирається на розподіл повноважень та відповідальності за функціями управління і прийняття рішень по вертикалі. Вона дає змогу організувати управління за лінійною схемою (директор – начальник відділку – спеціаліст), а функціональні відділи апарату управління підприємства лише допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання. При цьому лінійних керівників не підпорядковано керівникам функціональних відділів апарату управління.

Така структура управління завдяки своїй ієрархічності забезпечує швидку реалізацію управлінських рішень, сприяє спеціалізації і підвищенню

ефективності роботи функціональних служб, уможливорює необхідний маневр ресурсами. Вона є найдоцільнішою за широким спектром надання послуг зі сталим попитом та незначними еволюційними змінами технології їх надання. Проте за умов частих технологічних змін, оновлення номенклатури послуг цієї оргструктури уповільнює терміни підготовки і прийняття управлінських рішень, не забезпечує належної злагоженості в роботі функціональних відділів (підрозділів).

У ТОВ «Геопроф» функціональну структуру доцільно використовувати, тому що підприємство надає відносно обмежений набір (асортимент) послуг, перебуває в стабільних зовнішніх умовах, а його діяльність припускає стабільні управлінські рішення.

В таблиці 2.1 наведений перелік та характеристика основних видів діяльності підприємства [17].

Таблиця 2.1 – Характеристика основних видів діяльності підприємства

Вид робіт	Характеристика
1	2
<p>Пошуки та розвідка родовищ корисних копалин</p> 	<p>ТОВ «Геопроф» є одним із лідерів галузі щодо проведення геолого-економічних оцінок родовищ корисних копалин. Досвід дозволяє отримувати максимальні результати та вирішувати надскладні задачі. У сфері геологорозвідувальних робіт ТОВ «Геопроф» виконує:</p> <ul style="list-style-type: none"> – попередню та детальну геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин; – пошук перспективних ділянок для подальшого геологічного вивчення; – аналіз даних та геологічну інтерпретацію попередніх робіт;
<p>Гідрогеологічні дослідження</p> 	<p>В частині проведення гідрогеологічних досліджень ТОВ «Геопроф» здійснює наступну діяльність:</p> <ul style="list-style-type: none"> – геолого-економічна оцінка експлуатаційних запасів мінеральних, питних та технічних підземних вод; – воднобалансові дослідження в межах поверхневих та підземних водозаборів; – гідрохімічні дослідження аналізів проб води

Кінець таблиці 2.1

1	2
<p>Проектування родовищ корисних копалин</p> 	<p>У сфері проектування родовищ корисних копалин ТОВ «Геопроф» виконує:</p> <ul style="list-style-type: none"> – складання робочих проектів розробки родовищ корисних копалин; – розробку проекту гірничого відводу для підземних виробок; – розробку проекту рекультивації земель; – розробку звіту з оцінки впливу на довкілля (ОВД)
<p>Дозвільна документація</p> 	<p>У сфері дозвільної документації ТОВ «Геопроф» здійснює підготовку документів з подальшим повним супроводом до отримання кінцевого результату:</p> <ul style="list-style-type: none"> – спеціального дозволу на користування надрами з метою геологічного вивчення, геологічного вивчення з ДПР; – спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування; – продовження дії спеціального дозволу на користування надрами; – внесення змін до спеціального дозволу на користування надрами
<p>Польові дослідження</p> 	<p>У сфері польових досліджень ТОВ «Геопроф» надає наступні види послуг:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проектування польових геологорозвідувальних робіт; – виніс свердловин в натурі; – проведення бурових робіт; – супровід бурових робіт; – опис керну свердловин; – відбір та маркування проб на лабораторні дослідження; – гамма-каротаж розвідувальних свердловин

На рисунку 2.2 наведений перелік клієнтів ТОВ «Геопроф», які вже багато років співпрацюють із підприємством [17].

Рисунок 2.2 – Перелік клієнтів ТОВ «Геопроф», що співпрацюють із підприємством

2.2 Аналіз економічних показників діяльності ТОВ «Геопроф»

Основні показники, які використано в рамках економічного аналізу діяльності ТОВ «Геопроф», надано в таблиці 2.2. Там же відображено їх умовні позначення, одиниці виміру та розрахунок значень абсолютних та відносних відхилень. Додамо, що дані були отримані за фінансовою звітністю підприємства [27].

Таблиця 2.2 – Економічні показники діяльності ТОВ «Геопроф» у 2022–2023 рр.

Найменування показника	Ін-декс	Од. вим.	Значення за роками		Відхилення	
			2022	2023	абсо-лютне	темп росту, %
Виручка від реалізації	Вр	тис. грн.	5984,7	11598	5613,3	93,79
Вартість основних виробничих фондів	Фос		221,1	515,1	294	132,97
Обігові кошти	Фоб		2208,4	1837,2	-371,2	-16,81
Середньооблікова чисельність працівників усього, у тому числі	ч	чол.	27	27	0	0,00
амін. персоналу	қадм		8	10	2	25,00
осн. працівників	қр		19	17	-2	-10,53
Фонд зарплати усього	U	тис. грн.	5134,3	5716,7	582,4	11,34
амін. персоналу	Uадм		1545,6	2214,0	668,4	43,25
осн. працівників	Ur		3588,7	3502,7	-86,0	-2,40
Середня заробітна плата адмін. персоналу	Задм	грн.	16100	18450	2350	14,60
осн. працівників	Зр	грн.	15740	17170	1430	9,09
Питома вага адмініс-тративного персоналу	Јадм		0,30	0,37	0,07	25,00
Питома вага основних працівників	Јр		0,70	0,63	-0,07	-10,53
Собівартість реалізованої продукції	Sp	тис. грн.	4719,5	10931,1	6211,6	131,62
Чистий прибуток	P	тис. грн.	307,3	538,2	230,9	75,14
Річна продуктивність праці в грошовому виразі	W	тис. грн./чол.	221,66	429,56	207,90	93,79
Фондовіддача основних фондів	f	грн./грн.	27,07	22,52	-4,55	-16,82
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	Коб	разів	2,71	6,31	3,60	132,95
Витрати на гривню продукції	Z	грн./грн.	0,79	0,94	0,15	19,52
Рентабельність підприємства	R	%	12,65	22,88	10,23	-
Рентабельність послуг	Rs		6,51	4,92	-1,59	-

Аналізуючи розрахунки, що наведені у таблиці 2.2, зробимо такі висновки:

– завдяки розбудові галузі будівництва, що відбувалася не дивлячись на наявну військову агресію РФ проти України, значну кількість вимушених переселенців, у 2023 р. спостерігається зростання попиту на геолого-пошукові роботи, виручка від реалізації збільшилася на 5613,3 тис. грн., або 93,78%;

– збільшення вартості основних виробничих фондів більше ніж в 2 рази (132,97%) пояснюється плановою закупівлею оргтехніки та програмного забезпечення та свідчить про удосконалення виробничого процесу. Однак при зростанні виручки від реалізації відбулося скорочення показника фондівіддачі на -16,82%. Внаслідок цього підприємство отримує на кожен грн. вкладену в основні виробничі фонди 22,52 грн. виручки від реалізації у 2023 р. Це на -4,55 грн./грн. менше, ніж у 2022 р.;

– сума обігових коштів зменшилася на -371,2 тис. грн., або -16,81%. Це пояснюється наявністю значної суми дебіторської заборгованості (негативний вплив) та зменшенням суми грошових коштів (негативний вплив). При цьому відбулося збільшення коефіцієнту оборотності на 3,6 обертів, або 132,95%. В перспективі наявність такої динаміки може призвести до стабілізації фінансового положення за рахунок можливості своєчасного повернення кредиторської заборгованості ТОВ «Геопроф»;

– у 2023 р. спостерігалось збереження чисельності працівників (27 чоловік), при цьому чисельність основних працівників зменшилася на -10,53%, а адміністративного персоналу – на 25%;

– завдяки розширенню номенклатури геолого-пошукових робіт і збільшенню виручки від реалізації, продуктивність праці працівників зросла на 207,9 тис. грн. / чол., або на 93,97%;

– відтак за наведеним аналізом більшість показників поліпилися у 2023 р. по зрівнянню з 2022 р., однак основним критерієм щодо оцінки ефективності, все ж такі залишається рентабельність підприємства, зростання

(на 10,23%) якої спостерігалось в аналізованому періоді; рентабельність продукції, в свою чергу скоротилась на -1,59% при зростанні величини чистого прибутку на 75,14%.

Таким чином метою подальшого аналізу буде встановлення основних факторів, що сприяли такому становищу.

Аналіз виручки від реалізації. За даними таблиці 2.2 сума виручки від реалізації у звітному році збільшилась на 5613,3 тис. грн. Фактичний обсяг реалізації становив 11598 тис. грн. Обсяг реалізації продукції (V_p) визначається за формулою (2.1):

$$V_p = F_{oc} * f = F_{ob} * K_{ob}, \quad (2.1)$$

де F_{oc} – вартість основних виробничих фондів,

f – фондівіддача основних виробничих фондів,

F_{ob} – вартість обігових коштів,

K_{ob} – коефіцієнт оборотності обігових коштів.

На зміну обсягу реалізації мають вплив зміни таких факторів: вартість і ефективність використання основних виробничих фондів; вартість і ефективність використання обігових коштів; кількість та продуктивність праці працівників ТОВ «Геопроф».

У таблиці 2.3 наведений розрахунок впливу факторів на виручку від реалізації у ТОВ «Геопроф».

За даними таблиці 2.3 показник обсягу виручки від реалізації зріс на 5613,3 тис. грн. за рахунок зміни вартості основних виробничих фондів на 7957,9 тис. грн. та скоротився за рахунок зміни показника фондівіддачі основних фондів на -2344,6 тис. грн. Позитивно вплинули на ріст виручки від реалізації зміна коефіцієнта оборотності обігових коштів (6619,2 тис. грн.), негативно – зміна вартості обігових коштів (-1005,9 тис. грн.). Нейтральним фактором є збереження чисельності працівників підприємства (0 тис. грн.), позитивним – зміна продуктивності праці працівників (5613,3 тис. грн.).

Таблиця 2.3 – Розрахунок впливу факторів на виручку від реалізації ТОВ «Геопроф», тис. грн.

Показники впливу факторів	Формули впливу та розрахунки	Абсолютні зміни
Вплив зміни вартості і ефективності використання основних фондів $V = F_{oc} * f$		
Зміни вартості основних фондів	$\Delta V_{foc} = \Delta F_{oc} * f_{\delta} = 294 * 27,07$	7957,9
Зміни фондівдачі основних фондів	$\Delta V_f = \Delta f * F_{oca} = -4,55 * 515,1$	-2344,6
Вплив зміни вартості і ефективності використання оборотних коштів $V = F_{ob} * K_{ob}$		
Зміни вартості оборотних коштів	$\Delta V_{rFob} = \Delta F_{ob} * K_{ob\delta} = -371,2 * 2,71$	-1005,9
Зміни коефіцієнта оборотності оборотних коштів	$\Delta V_{rKob} = \Delta K_{ob} * F_{oba} = 3,60 * 1837,2$	6619,2
Вплив кількості і продуктивності праці персоналу $V_{pr} = W * q$		
Зміни чисельності працівників підприємства	$\Delta V_{prq} = \Delta q * W_{\delta} = 0 * 221,66$	0,0
Зміни продуктивності праці працівників	$\Delta V_{prW} = \Delta W * q_a = 207,90 * 27$	5613,3
Сума впливу за кожною групою факторів		5613,3

Аналіз використання основних виробничих фондів. Основні виробничі фонди займають основну питому вагу в загальній сумі основного капіталу підприємства. Від їх кількості, вартості, технічного рівня і ефективності використання як правило залежать кінцеві результати діяльності підприємства: виручка від реалізації, собівартість, прибуток, рентабельність, фінансова стійкість.

Середньорічна вартість основних засобів ТОВ «Геопроф» збільшилась у звітному році до 515,1 тис. грн. (абсолютне відхилення 294 тис. грн.). Одним з найрозповсюдженіших показників використання основних фондів є фондівдача (f), яка визначається за формулою:

$$f = V_p / F_{oc} \quad (2.2)$$

За даними таблиці 2.2 фондівдача зменшилася і склала -4,55 грн./грн. Для підприємства це негативна тенденція, тобто у процесі діяльності відсутня економія капітальних вкладень в основні засоби. Розрахунок

факторів впливу на фондівдачу приведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Розрахунок впливу факторів на показник фондівдачі у ТОВ «Геопроф», грн. / грн.

Показники зміни факторів	Формули впливу та розрахунки	Абсолютні зміни
Зміни вартості основних фондів	$\Delta fF_{oc} = Vp_{б}/F_{oca} - f_{б}$ $\Delta fF_{oc} = 5984,7/515,1 - 27,07$	-15,45
Зміни обсягу реалізації	$\Delta fV_p = \Delta V_p/F_{oca} = 5613,3/515,5$	10,90
Сума впливу		-4,55

Дані таблиці 2.4 свідчать, що в основному показник фондівдачі зменшився за рахунок зміни обсягів реалізації на -15,45 грн./грн. Позитивно вплинула зміна обсягу реалізації на 10,90 грн. / грн.

При цьому необхідно відмітити, що підприємство працює на основних виробничих фондах, які були засвоєні майже 25 років тому. Актуальним питанням залишається проведення капітального ремонту приміщень та доведення їх до норм пожежної безпеки.

Інші показники використання необоротних активів у 2022–2023 рр. наведені у таблиці 2.5. Вони більш повно розкривають положення справ у ТОВ «Геопроф».

Дані таблиці 2.5 свідчать, що на підприємстві у 2022–2023 рр. не змінився рівень зношення основних засобів (56,7 тис. грн.), що вплинуло на зменшення коефіцієнта зношування (на -51,42%) і підвищення коефіцієнта придатності (13,19%). Разом із цим зменшується загальна фондівдача (-16,82%) та збільшується фондоємність (на 20,22%), що вкотре свідчить про відсутність значного оновлення основних фондів та характеризує цю ситуацію як незадовільне використання необоротних активів.

Аналіз використання обігових коштів. Фінансові ресурси підприємства характеризуються особливою увагою щодо їх формування та використання, тому потребують докладнішої оцінки та аналізу. За даними таблиці 2.2 вартість обігових коштів ТОВ «Геопроф» у звітному році зменшилась на -

371,2 тис. грн. В рамках завдання факторного аналізу розраховано один з показників ефективності використання обігових коштів – коефіцієнт оборотності.

Таблиця 2.5 – Аналіз використання основних засобів ТОВ «Геопроф»

Найменування показників	Показники		Абсол. відхилення	Темп росту, %
	2022р.	2023р.		
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	277,8	571,8	294,00	105,83
2. Зношування основних засобів, тис. грн.	56,7	56,7	0,00	0,00
3. Залишкова вартість основних засобів, тис. грн., (ряд.3=ряд.1-ряд.2)	221,1	515,1	294,00	132,97
4. Надійшло основних засобів, тис. грн.	45	91	46,00	102,22
5. Вибуло основних засобів, тис. грн.	12,5	20	7,50	60,00
6. Коефіцієнт зношування основних засобів, (ряд.6=ряд.2/ряд.1)	0,20	0,10	-0,10	-51,42
7. Коефіцієнт придатності основних засобів, (ряд.7=ряд.3/ряд.1)	0,80	0,90	0,10	13,19
8. Коефіцієнт надходження (відновлення) основних засобів, (ряд.8=ряд.4/ряд.3)	0,20	0,18	-0,03	-13,20
9. Коефіцієнт вибуття основних засобів, (ряд.9=ряд.5/ряд.1)	0,04	0,03	-0,01	-22,27
10 Фондовіддача, грн./грн.	27,07	22,52	-4,55	-16,82
11 Фондоємкість, грн./грн.	0,04	0,04	0,01	20,22

У таблиці 2.6 наведено розрахунок факторів впливу на оборотність коштів.

Таблиця 2.6 – Розрахунок впливу факторів на оборотність коштів у ТОВ «Геопроф», обертів на рік

Показники впливу факторів	Формули впливу та розрахунки	Абсолютні зміни
Зміни вартості обігових коштів	$\Delta K_{об}F_{об} = V_{рб} / F_{оба} - K_{обб}$ $\Delta K_{об}F_{об} = 5984,7 / 1837,2 - 2,71$	0,55
Зміни виручки від реалізації	$\Delta K_{об}V_{р} = \Delta V_{р} / F_{оба} = 5613,3 / 1837,2$	3,06
Сума впливу		3,60

Коефіцієнт оборотності ($K_{об}$) визначається за формулою:

$$\text{Коб} = \text{Вр} / \text{Фоб}. \quad (2.3)$$

За даними таблиці 2.6 у звітному періоді показник коефіцієнту оборотності обігових коштів підвищився на 3,60 обороту, та взагалі знаходиться на рівні загальногалузових значень (рекомендоване значення коефіцієнту оборотності складає більше 3 оборотів). Позитивний вплив спричинила зміна вартості обігових коштів (0,55 обороту) та збільшення виручки від реалізації (3,06 обороту).

Аналіз продуктивності праці працівників. Достатня забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів виробництва продукції і підвищення його ефективності. Зокрема, від забезпеченості ТОВ «Геопроф» трудовими ресурсами і ефективності їх використання залежать обсяги і своєчасність виконання усіх завдань, ефективність використання обладнання, і, як результат обсягів наданих послуг, їх собівартість, прибуток і ряд інших економічних показників.

Показником ефективності використання трудових ресурсів є продуктивність праці (W), яка визначається за формулою (2.4):

$$W = \text{Вр}/q = (\text{Вр} * J_p)/q_p = W_p * J_p, \quad (2.4)$$

де q – середньорічна чисельність працівників, чоловік.

Визначення і розрахунок факторів впливу на показник продуктивності праці підприємства відображено у таблиці 2.7.

За даними таблиці 2.7 у звітному році продуктивність праці працівників ТОВ «Геопроф» збільшилась на 111,75 тис. грн./чол., при цьому зростання виручки від реалізації (132,64 тис. грн./чол.) вплинуло позитивно, а зміна продуктивності праці основних працівників (-14,23 тис. грн./чол.) – негативно, як і зміна структури чисельності основних працівників (-6,65 тис. грн./чол.), а збільшення їх продуктивності (118,41 тис. грн./чол.) – позитивно.

Оскільки адміністративний персонал допомагає основним робітникам, їх аналіз недоречно проводити так конкретно.

Таблиця 2.7 – Розрахунок впливу факторів на показник продуктивності праці у ТОВ «Геопроф», грн. / чоловіка

Показники впливу факторів	Формули впливу та розрахунки	Абсолютні зміни
Зміни структури чисельності основних працівників	$\Delta W_{Jp} = \Delta J_p * W_{pb}$ $\Delta W_{Jp} = -0,07 * 221,66$	-23,33
Зміна продуктивності праці основних працівників	$\Delta W_{Wp} = \Delta W_p * J_{pa}$ $\Delta W_{Wp} = 207,90 * 0,63$	231,23
Сума впливу		207,90
Зміна чисельності основних працівників	$\Delta W_{qp} = W_{pb} * J_{pa} * (1/q_{pa} - 1/q_{pb})$ $\Delta W_{qp} = 5984,7 * 0,63 * (1/17 - 1/19)$	23,33
Зміна виручки від реалізації продукції	$\Delta W_v = \Delta B_p * J_{pa} / q_{pa}$ $\Delta W_v = 5613,3 * 0,63 / 17$	207,90
Сума впливу		231,23

Аналіз рентабельності. Показник рентабельності характеризує діяльність підприємства в цілому. Він більш повно, чим прибуток, відображає результат господарювання. Розрахунки показника рентабельності використовують при зрівнянні ефективності діяльності підприємств різних галузей, з різними обсягами валюти балансу.

В рамках аналізу техніко-економічних показників визначимо показник економічної рентабельності (R), який знаходимо за формулою:

$$R = P / (F_{oc} + F_{ob}), \quad (2.5)$$

де P – чистий прибуток, тис. грн.

Аналіз рентабельності виконано методом ланцюгових підстановок з урахуванням змін факторів, розрахунок і суми впливу наведено у таблиці 2.8.

Розрахунки таблиці 2.8 свідчать, що показник рентабельності збільшився на 10,23% в основному (на 9,82%) через збільшення величини чистого прибутку. Зміна вартості основних засобів призвело до зменшення рентабельності на -1,37%, а зміна вартості обігових коштів – до збільшення

на 1,78%.

Таблиця 2.8 – Факторний аналіз економічної рентабельності у ТОВ «Геопроф», %

Показники впливу факторів	Формули впливу та розрахунки	Сума впливу
Зміни рентабельності	$\Delta R = R_a - R_b$	10,23
Зміни чистого прибутку	$\Delta RP = \Delta P / (F_{oca} + F_{oba})$ $\Delta RP = 230,9 / (515,1 + 1837,2)$	9,82
Зміни вартості основних фондів	$\Delta RF_{oc} = P_b / (F_{oca} + F_{ob_b}) - R_b$ $\Delta RF_{oc} = 307,3 / (515,1 + 2208,4) - 6,51$	-1,37
Зміни вартості обігових коштів	$\Delta RF_{ob} = P_b / (F_{oca} + F_{oba}) - P_b / (F_{oca} + F_{ob_b})$ $\Delta RF_{ob} = 307,3 / (515,1 + 1837,2) - 307,3 / (515,1 + 2208,4)$	1,78

За результатами аналізу використання майнових та трудових ресурсів ТОВ «Геопроф» можна зробити наступні висновки:

– показники ефективного використання ресурсів ТОВ «Геопроф» зросли. Продуктивність праці персоналу ТОВ «Геопроф» достатньо висока, кількість працівників теж достатня. При розширенні діяльності, підприємство дотримується політики збільшення кількості основного персоналу;

– основних засобів у ТОВ «Геопроф» недостатньо і раціональне їх використання не забезпечується. Обігові кошти потребують докладнішого аналізу з погляду їх впливу на фінансовий стан ТОВ «Геопроф»;

– позитивні результати використання ресурсів у порівнянні з рівнем витрат ТОВ «Геопроф» призводять до достатньої величини рентабельності. Це пов'язано з тим, що підприємство надає послуги у сфері геолого-пошукових робіт як юридичним, так і фізичним особам з наявним державним контролем рівня цін. Тому підвищення цін на послуги підприємства жорстко контролюється з боку держави та обмежено законодавчими актами України.

Проаналізовані показники використання майнових та трудових ресурсів належать до відносних показників ділової активності і характеризують ефективність управління ресурсами підприємства лише з

боку його діяльності. Для відображення повного фінансово-економічного стану ТОВ «Геопроф» необхідними є подальші дослідження та оцінка показників фінансової діяльності аналізованого об'єкта.

2.3 Аналіз фінансових показників ТОВ «Геопроф»

Фінансовий стан підприємства виражається в співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і його джерел. Основні завдання аналізу фінансового стану - визначення якості фінансового стану, вивчення його погіршення за період, підготовка рекомендацій з підвищення фінансової стійкості й платоспроможності підприємства. Ці завдання вирішуються на основі дослідження динаміки абсолютних і відносних фінансових показників і розбиваються на такі аналітичні блоки:

- структурний аналіз активів і пасивів;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз платоспроможності (ліквідності);
- аналіз ділової активності підприємства.

Інформаційними джерелами для розрахунку показників і проведення аналізу служать річна бухгалтерська звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) [27].

Актив балансу характеризує майнову масу підприємства, тобто склад і стан матеріальних цінностей, що перебувають у безпосереднім володінні господарства. Пасив балансу характеризує склад і стан прав на ці цінності, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства у різних учасників комерційної справи (підприємців, акціонерів, держави, інвесторів, банків).

Звіт про фінансові результати є найважливішим джерелом інформації для аналізу показників рентабельності підприємства, рентабельності реалізованої продукції, рентабельності виробництва, визначення величини чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, і інших

показників. Ця форма містить відомості про фінансові результати діяльності підприємства за звітний і попередній періоди. Тут показана величина балансового прибутку або збитку й доданки цього показника.

Основними методами аналізу фінансового стану є горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний.

На прикладі облікових даних ТОВ «Геопроф» був проведений горизонтальний і вертикальний аналіз балансу за 2022 і 2023 роки, а також розраховані й проаналізовані основні фінансові коефіцієнти.

Для зручності проведення вертикальний і горизонтальний експрес аналізу статті балансу укрупнені й наведені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Експрес-аналіз структури балансу ТОВ «Геопроф» у 2022–2023 рр., тис. грн.

Статті балансу	Значення на кінець періоду		Темп росту значення, %	Структура, % від підсумку активу і пасиву		Абс. відх. структури
	2022р.	2023р.		2022р.	2023р.	
Актив						
Необоротні активи	221,1	515,1	515,1	515,1	515,1	515,1
Оборотні активи:	2208,4	1837,2	1837,2	1837,2	1837,2	1837,2
грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	277,6	267	267	267	267	267
дебіторська заборгованість	1151,1	1138	1138	1138	1138	1138
матеріальні обігові кошти	0	0	-	0	0	0
інші обігові кошти	0	0	-	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	755,3	403,8	403,8	403,8	403,8	403,8
БАЛАНС	2429,5	2352,3	2352,3	2352,3	2352,3	2352,3
Пасив						
Власний капітал:	998,4	1182	18,39	41,09	50,25	9,15
статутний капітал	292,9	292,9	0,00	12,06	12,45	0,40
нерозподілений прибуток	705,5	889,1	26,02	29,04	37,80	8,76
Довгострокові зобов'язання	0	0	-	0,00	0,00	0,00
Поточні зобов'язання:	1431,1	1170,3	-18,22	58,91	49,75	-9,15
кредиторська заборгованість	1227,6	1052,2	-14,29	50,53	44,73	-5,80
короткострокові кредити	0	0	-	0,00	0,00	0,00
інші короткострокові зобов'язання	203,5	118,1	-41,97	8,38	5,02	-3,36
БАЛАНС	2429,5	2352,3	-3,18	100,00	100,00	0,00

За результатами вертикального аналізу активу балансу, що наведений у

таблиці 2.9, з'ясувалося наступне. У структурі активу переважають оборотні активи, при цьому їхня частка зменшилася за поточний рік на -12,80%. Питома вага оборотних активів зменшилася з 90,90% у 2022 р. до 78,10% у 2023 р. На -3,82% зменшилася вартість грошових коштів, на -1,14% скоротилася дебіторська заборгованість. Відмітимо, що підприємство у своїй виробничій діяльності не використовує матеріальні обігові кошти – їх вартість дорівнює нулю. У складі оборотних активів найбільша частка належить дебіторській заборгованості – 48,38% у 2023 р., що пояснюється обов'язковою співпрацею з державними установами, які, як правило, є недостатньо платоспроможними.

Збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості може негативно вплинути на платоспроможність підприємства, тим більше, не дивлячись на зростання залишку грошових коштів.

Окрім цього, це «заморожує» обігові кошти, тому необхідно більш ретельно відстежувати за надходженнями та своєчасними погашеннями дебіторської заборгованості. За два роки в структурі активу балансу відзначені значні структурні зрушення. Якщо на кінець 2022 р. питома вага необоротних засобів становила 9,10%, а оборотних – 90,90%, то до кінця 2023 р. питома вага необоротних засобів склала 21,90%, а оборотних – 78,10%. Такі зміни обумовлені ростом обсягів збільшення виручки від реалізації.

У структурі пасиву власний капітал має найбільшу питому вагу – 50,25%, його сума збільшилася протягом 2023 р. на 18,39% за рахунок зростання нерозподіленого прибутку (на 26,02%). Лівова частина власного капіталу – це нерозподілений прибуток. Його питома вага збільшилася з 29,04% у 2022 р. до 37,80% у 2023 р. Що стосується довгострокових і банківських зобов'язань, вони відсутні у структурі пасиву. Це пояснюється заборонаю підприємствам державної форми власності залучати кошти на підставі залогів власності.

Зменшилася у 2023 р. вартість поточної заборгованості на -18,22%

(питома вага зменшилася на -9,15%), що напряду пов'язано із збільшенням частоти розрахунків підприємства із замовниками. Для ТОВ «Геопроф» це приємний знак, оскільки така політика надає можливості користуватися стійкими короткостроковими пасивами (відстрочкою платежу).

Горизонтальний аналіз відрізняється від вертикального тим, що не враховує динаміки структури, а ілюструє абсолютну й відносну динаміку змін кожної статті балансу й валюти балансу в цілому. У свою чергу, горизонтальний аналіз ТОВ «Геопроф» представлений у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Горизонтальний аналіз структури балансу ТОВ «Геопроф» у 2022–2023 рр., тис. грн.

Статті балансу	Значення на кінець періоду		Відхилення	
	2022 р.	2023 р.	абсолютне	відносне
Актив				
Необоротні активи	221,1	515,1	294	132,97
Оборотні активи:	2208,4	1837,2	-371,2	-16,81
грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	277,6	267	-10,6	-3,82
дебіторська заборгованість	1151,1	1138	-13,1	-1,14
матеріальні обігові кошти	0	0	0	-
інші обігові кошти	0	0	0	-
Витрати майбутніх періодів	755,3	403,8	-351,5	-46,54
БАЛАНС	2429,5	2352,3	-77,2	-3,18
Пасив				
Власний капітал:	998,4	1182	183,6	18,39
уставний капітал	292,9	292,9	0	0,00
нерозподілений прибуток	705,5	889,1	183,6	26,02
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	-
Поточні зобов'язання:	1431,1	1170,3	-260,8	-18,22
кредиторська заборгованість	1227,6	1052,2	-175,4	-14,29
короткострокові кредити	0	0	0	-
інші короткострокові зобов'язання	203,5	118,1	-85,4	-41,97
БАЛАНС	2429,5	2352,3	-77,2	-3,18

За результатами таблиці 2.10 у цілому валюта балансу з 2022 р. зменшилася на -77,2 тис. грн., або на -3,18%. У загальному зменшенні активу балансу зростання необоротних активів склало 132,97%, а скорочення оборотних – -16,81%. Зменшення оборотних активів пов'язано в основному із зменшенням грошових коштів (-3,82%) та дебіторської заборгованості (-

1,14%). Власний капітал пасиву підприємства збільшилися у 2023 р. за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку (на 26,02%). При цьому поточні зобов'язання скоротилися на -18,22%.

Для повного аналізу фінансового становища підприємства немаловажне значення має розрахунок чистого робочого капіталу як різниці між поточними активами й поточними зобов'язаннями.

Даний показник освітлює те, наскільки діяльність підприємства забезпечена власними фінансовими ресурсами. Наявність чистого робочого капіталу підтверджує здатність підприємства не тільки гасити поточні борги, але й розширювати свою діяльність і здійснювати інвестування.

Таким чином, власний робочий капітал становив:

на кінець 2022 р.: $2208,4 - 1431,1 = 777,3$ тис. грн.

на кінець 2023 р.: $1837,2 - 1170,3 = 666,9$ тис. грн.

Отриманий результат свідчить, що протягом 2022–2023 рр. у підприємства було достатньо власних обігових коштів.

Оцінка платоспроможності підприємства. Наступний крок – оцінка платоспроможності підприємства за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Визначення платоспроможності підприємства є важливим аспектом для будь-якого користувача фінансової звітності. Найбільше часто використовують коефіцієнт покриття або коефіцієнт загальної ліквідності (Кп) – показує, яку частину поточних зобов'язань може погасити підприємство, якщо реалізує всі свої оборотні активи, у тому числі й матеріальні запаси. Іншими словами, цей коефіцієнт показує, скільки гривень оборотних коштів доводиться на кожен гривню поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності (Кшл) – показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних активів: коштів і їхніх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій і дебіторської заборгованості. Він відбиває платіжні можливості підприємства по погашенню поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

Коефіцієнт абсолютної (грошової) ліквідності (Кал) – показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити грошовими коштами, тобто негайно.

У таблиці 2.11 наведені показники платоспроможності ТОВ «Геопроф» на 31.12.2022. та 31.12.2023.

Таблиця 2.11– Аналіз платоспроможності ТОВ «Геопроф» у 2022–2023 рр.

Показник	Ін-декс	Розрахунок	Опт. знач.	Значення на кінець періоду		Абс. відх.
				2022р.	2023р.	
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	Кп	Оборотні активи / поточні зобов'язання	>1	1,543	1,570	0,027
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Кшл	(Оборотні активи – запаси) / поточні зобов'язання	0,6-0,8	1,543	1,570	0,027
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Кал	Грошові кошти і їх еквіваленти / поточні зобов'язання	0,2-0,35	0,194	0,228	0,034

За таблицею 2.11, на кінець 2023 р. значення коефіцієнта швидкої ліквідності збільшилося на 0,027 і є значно вище оптимального (1,570). На кінець 2023 р. ТОВ «Геопроф» за рахунок грошових коштів може погасити 22,8% короткострокових зобов'язань, що є достатнім для нормального значення коефіцієнта абсолютної ліквідності. Тобто на підприємстві забезпечується ефективне використання грошових коштів. За рахунок всіх оборотних активів підприємство може погасити – 157% поточної заборгованості. Відтак, на кінець 2023 р. всі три розглянутих показники платоспроможності ТОВ «Геопроф» є вище оптимальних значень, що свідчить про високий рівень платоспроможності підприємства.

У цілому значення коефіцієнтів ліквідності характеризують підприємство як досить платоспроможне. Однак варто мати на увазі, що показники балансу носять моментальний характер і можуть істотно

змінюватися в часі.

Оцінка фінансової стійкості підприємства. Для оцінки фінансової стійкості підприємства були використані такі показники (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Геопроф» у 2022–2023 рр.

Показник	Ін-декс	Розрахунок	Опт. знач.	Значення на кінець періоду		Абс. відх.
				2022р.	2023р.	
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	Кавт	Власний капітал і забезпечення / підсумок балансу	> 0,5	0,411	0,502	0,092
Коефіцієнт фінансової стабільності	Кфс	Власний капітал і забезпечення / загальна сума зобов'язань	> 1,0	0,698	1,010	0,312
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	Кзвк	Власні оборотні кошти / матеріальні оборотні активи	> 1,0	-	-	-
Коефіцієнт ефективного використання активів	Ква	Чистий прибуток / середня величина активів	ріст	0,126	0,229	0,102
Коефіцієнт ефективного використання капіталу	Кввк	Чистий прибуток / середня величина власного капіталу	ріст	0,308	0,455	0,148

У таблиці 2.12 наведений коефіцієнт автономії або коефіцієнт фінансової незалежності (Кавт), котрий показує, яку частину в загальних вкладеннях підприємства становить власний капітал, і характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Коефіцієнт фінансової стабільності (Кфс) – показує співвідношення власних і залучених коштів, вкладених у діяльність підприємства, і характеризує здатність підприємства залучати зовнішні джерела фінансування.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (Кзвк) –

показує, яка частина матеріальних оборотних активів фінансується за рахунок засобів чистого оборотного капіталу.

Коефіцієнт використання активів або рентабельність сумарного капіталу (Ква) – показує, скільки чистого прибутку має підприємство в середньому на кожну гривню загальних вкладень у його діяльність, характеризує прибутковість усього капіталу, яким володіє підприємство, незалежно від джерел його надходження.

Коефіцієнт ефективності використання власного капіталу або коефіцієнт прибутковості власного капіталу (Кввк) – показує, скільки чистого прибутку має підприємство в середньому на кожну гривню власного капіталу, тобто характеризує ефективність власних інвестицій.

Оскільки частка власного капіталу підприємства в підсумку балансу досить значна, значення коефіцієнта фінансової незалежності перевищує оптимальний рівень і у 2023 р. склало 0,502, що на 0,092 вище, ніж у 2022 р. Це говорить про абсолютну незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. За станом на кінець 2023 р. у кожних 100 грн. вкладених активів 50,2 грн. власних коштів.

Значення коефіцієнта фінансової стабільності збільшився у 2023 р. на 0,312 і становить 1,010, що на 0,010 вище оптимального значення. Цей показник говорить про те, що на кінець 2023 р. на кожну грн. залучених коштів доводиться 1,01 грн. власних коштів. Позитивний момент складається в здатності ТОВ «Геопрот» підтримувати ефективність власної діяльності, не залучаючи довгострокових або короткострокових кредитів банку. За станом на кінець 2022 р. і 2023 р. власних оборотних коштів у підприємства було достатньо, тобто, оборотні активи підприємства повністю фінансуються за рахунок чистого оборотного капіталу.

Ефективність використання загальних вкладень у підприємство (Ква) і ефективність використання власного капіталу перетерпіли зміни: в 2023 р. рівень рентабельності загальних вкладень збільшився на 10,2%, а рівень рентабельності власних вкладень у підприємство – на 14,8%, що пояснюється

збільшенням величини чистого прибутку.

Аналіз ділової активності підприємства. Аналіз ділової активності підприємства ТОВ «Геопроф», згідно Балансу (Звіт про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) [27] характеризується показниками, наведеними в таблиці 2.13. Виходячи з наведених розрахунків щодо ділової активності ТОВ «Геопроф», які наведені у таблиці 2.13, зробимо висновки.

Таблиця 2.13 – Аналіз ділової активності ТОВ «Геопроф»

Показник	Од. вим.	Період аналізу		Відхилення	
		2022 р.	2023 р.	абсол.	темп, %
Дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	5984,7	11598	5613,3	93,79
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	4719,5	10931,1	6211,6	131,62
Середня сума дебіторської заборгованості	тис. грн.	1151,1	1138	-13,1	-1,14
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	обер-тів	5	10	5	96,03
Термін кредитування покупців	днів	70	36	-34	-48,99
Середня вартість запасів	тис. грн.	0	0	0	-
Коефіцієнт оборотності запасів	обер-тів	-	-	-	-
Термін оборотності запасів	днів	-	-	-	-
Середня вартість майна	тис. грн.	221,1	515,1	294	132,97
Віддача вкладень у підприємство	грн. / грн.	1,39	1,04	-0,35	-24,82
Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	998,4	1182	183,6	18,39
Віддача власного капіталу	грн. / грн.	0,31	0,46	0,15	47,93
Середня вартість кредиторської заборгованості	тис. грн.	1227,6	1052,2	-175,4	-14,29
Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	12	28	16	133,33
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	обер-тів	5	11	6	126,10
Термін оборотності кредиторської заборгованості	днів	74	33	-41	-55,77
Термін операційного циклу	днів	70	36	-34	-48,99

Виручка від реалізації у 2023 р. значно збільшилася у порівнянні з 2022 р. (на 5613,3 тис. грн., або на 93,79%); собівартість реалізованої продукції

зросла на 6211,6 тис. грн., або на 131,62%. Тобто, у 2023 році підвищилася собівартість реалізованої послуги при зростанні кількості послуг. Поряд із цим, відбувалося скорочення дебіторської заборгованості (на -1,14%) при збільшенні коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості на 5 оборотів, середній термін оплати по відвантаженій продукції (кредит покупцям) скоротився до 36 днів у 2023 р. замість 70 днів у 2022 р. Тобто можна стверджувати, що ТОВ «Геопроф» ужерсточило політику управління дебіторською заборгованістю і надає споживчого кредити лише на 1 місяць (замість 2 у 2022 р.).

Підприємство не використовує матеріальні запаси, тому усі показники, що пов'язані із цією складовою оборотних коштів не розраховуються.

Збільшення обсягів продажів було недостатнім, що привело до зменшення віддачі загальних вкладень в підприємство на -24,82%, однак віддача власних коштів збільшилася на 47,93%, що підтверджує факт наявності значної суми власних коштів ТОВ «Геопроф».

Зменшення обсягів кредиторської заборгованості (-14,29%) при зростанні виручки від реалізації (93,79%) спричинило збільшення обороту кредиторської заборгованості (на 6 обертів) й, відповідно, зменшення періоду обороту на -41 день.

Тривалість операційного циклу дорівнює терміну кредитування покупців через відсутність витрат на матеріальні оборотні кошти та зменшилася на -34 дні, або -48,99%,

Підбиваючи підсумки до цього розділу відмітимо, що ТОВ «Геопроф» займається комплексним геологічним вивченням надр для розвитку мінерально-сировинної бази України; виконання різномасштабних геологічних зйомок, прогнозно-геологічних, геолого-пошукових, розвідувальних робіт, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ всіх видів корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, включаючи пошуки й розвідку підземних джерел води. Організаційна структура управління ТОВ «Геопроф» – лінійно-функціональна. Актуальною

проблемою, з якою стикається ТОВ «Геопроф», є прийняття рішення про перехід до нової технології геолого-пошукових робіт.

Аналіз основних показників діяльності підприємства довів, що завдяки розбудові галузі будівництва, що відбувалася не дивлячись на наявну військову агресію РФ проти України, значну кількість вимушених переселенців, у 2023 р. спостерігається зростання попиту на геолого-пошукові роботи, виручка від реалізації збільшилася на 5613,3 тис. грн., або 93,78%; збільшення вартості основних виробничих фондів більше ніж в 2 рази (132,97%) пояснюється плановою закупівлею оргтехніки та програмного забезпечення та свідчить про удосконалення виробничого процесу. Однак при зростанні виручки від реалізації відбулося скорочення показника фондоддачі на -16,82%. Внаслідок цього підприємство отримує на кожен грн. вкладену в основні виробничі фонди 22,52 грн. виручки від реалізації у 2023 р. Це на -4,55 грн./грн. менше, ніж у 2022 р.; сума обігових коштів зменшилася на -371,2 тис. грн., або -16,81%. Це пояснюється наявністю значної суми дебіторської заборгованості (негативний вплив) та зменшенням суми грошових коштів (негативний вплив). При цьому відбулося збільшення коефіцієнту оборотності на 3,6 обертів, або 132,95%. В перспективі наявність такої динаміки може призвести до стабілізації фінансового положення за рахунок можливості своєчасного повернення кредиторської заборгованості ТОВ «Геопроф»; у 2023 р. спостерігалось збереження чисельності працівників (27 чоловік), при цьому чисельність основних працівників зменшилася на -10,53%, а адміністративного персоналу – на 25%; завдяки розширенню номенклатури геолого-пошукових робіт і збільшенню виручки від реалізації, продуктивність праці працівників зросла на 207,9 тис. грн. / чол., або на 93,97%; спостерігається зростання (на 10,23%) рентабельності підприємства; рентабельність продукції, в свою чергу скоротилася на -1,59% при зростанні величини чистого прибутку на 75,14%..

Результати фінансового аналізу свідчать, що у структурі активу переважають оборотні активи, при цьому їхня частка зменшилася за

поточний рік на -12,80%. Питома вага оборотних активів зменшилася з 90,90% у 2022 р. до 78,10% у 2023 р. На -3,82% зменшилася вартість грошових коштів, на -1,14% скоротилася дебіторська заборгованість. Відмітимо, що підприємство у своїй виробничій діяльності не використовує матеріальні обігові кошти – їх вартість дорівнює нулю. У складі оборотних активів найбільша частка належить дебіторській заборгованості – 48,38% у 2023 р., що пояснюється обов'язковою співпрацею з державними установами, які, як правило, є недостатньо платоспроможними. Збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості може негативно вплинути на платоспроможність підприємства, тим більше, не дивлячись на зростання залишку грошових коштів. Окрім цього, це «заморожує» обігові кошти, тому необхідно більш ретельно відстежувати за надходженнями та своєчасними погашеннями дебіторської заборгованості. За два роки в структурі активу балансу відзначені значні структурні зрушення. Якщо на кінець 2022 р. питома вага необоротних засобів становила 9,10%, а оборотних – 90,90%, то до кінця 2023 р. питома вага необоротних засобів склала 21,90%, а оборотних – 78,10%. Такі зміни обумовлені ростом обсягів збільшення виручки від реалізації. У структурі пасиву власний капітал має найбільшу питому вагу – 50,25%, його сума збільшилася протягом 2023 р. на 18,39% за рахунок зростання нерозподіленого прибутку (на 26,02%). Лєвова частина власного капіталу – це нерозподілений прибуток. Його питома вага збільшилася з 29,04% у 2022 р. до 37,80% у 2023 р. Що стосується довгострокових і банківських зобов'язань, вони відсутні у структурі пасиву. Це пояснюється заборонаю підприємствам державної форми власності залучати кошти на підставі залогу власності.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РІВНЯ ТОВ «ГЕОПРОФ»

3.1 Обґрунтування інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт

Інноваційні заходи розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт, що можуть бути запропоновані підприємству є результатом дослідження [6] наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Інноваційні заходи розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт, що можуть бути запропоновані ТОВ «Геопроф»

Напрямок	Характеристика, наповнення
1	2
1) Використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ	дозволить не лише значно підвищити деталізацію робіт, що є вкрай необхідним при картуванні складних контурів поширення продуктивних резервуарів, але й суттєво підвищити точність визначення просторового розташування виявлених елементів будови розрізу. Це також зменшить вплив техногенних факторів на динамічні характеристики сейсмічних хвиль, які є основними носіями інформації про зміни петрофізичних властивостей продуктивного горизонту в міжсвердловинному просторі
2) Підвищення технологічного рівня виробничих робіт	Як зазначалося раніше, необхідно переходити від структурної сейсмозвідки до використання технологій детального вивчення перспективних відкладів, включаючи їх літофації та колекторські властивості. Це підвищить успішність буріння і дозволить оперативно коригувати та вдосконалювати методику прогнозування геологічного розрізу, що значно прискорить розвиток технологій геологорозвідувальних робіт
3) Активізація дослідно-методичних робіт щодо випробування та адаптації до конкретних умов регіонів	впровадження методик і програмно-технічних продуктів, запропонованих провідними розробниками для прогнозування геологічного розрізу. Ці методики вже випробувані і показали позитивні результати, наприклад, пакети Probe та Stratimagic компанії Paradigm
4) Виявлення та промислове освоєння покладів вуглеводнів	у вторинних колекторах роботи слід проводити за спеціальною техніко-технологічною схемою, яка включає: проходку свердловин на рівноважних розчинах; депресію на пласт не більше 5 МПа; випробування та дослідження на штуцерах діаметром 3–7 мм (оптимально – 4 мм); застосування нормованого відбору нафти чи газу

Кінець таблиці 3.1

1	2
5) Введення жорсткого контролю (супервізії)	введення контролю з боку замовника геолого-технічних проєктів за дотриманням закладених в них норм і параметрів під час буріння свердловин, розкриття прогнозовано продуктивних горизонтів та їх випробування
6) Формування висококваліфікованого кадрового потенціалу	система оплати праці повинна стимулювати притік у галузь творчих і здібних молодих спеціалістів. Без висококваліфікованих спеціалістів, враховуючи складні завдання, жодна, навіть найефективніша методика прогнозування геологічного розрізу, як показує багаторічна практика, не дасть позитивного результату

Замовниками ТОВ «Геопроф» є підприємства промисловості, попит на послуги ТОВ «Геопроф» є постійним, не дивлячись на скрутне становище багатьох підприємств. Це пояснюється, по-перше, тим, що економіка України має сировинне експортоорієнтоване спрямування, по-друге, видобуток мінеральних копалин й сировини, як правило, фінансується із коштів державного бюджету, який у перспективі має бути збільшений.

Відтак, керівництву необхідно удосконалити організаційно-технічний рівень ТОВ «Геопроф» та впровадити вище наведені заходи для підвищення ефективності роботи.

3.2 Етапи впровадження інноваційних заходів розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт

План організаційно-технічного розвитку підприємства представлений у вигляді спеціально оформленого бізнес-плану, який по суті є структурованим описом проєкту розвитку підприємства. Якщо проєкт пов'язаний із залученням інвестицій, він називається «інвестиційним проєктом». Зазвичай будь-який новий проєкт підприємства так чи інакше пов'язаний із залученням нових інвестицій. У найзагальнішому розумінні проєкт – це спеціально оформлена пропозиція про зміну діяльності підприємства з метою досягнення певної мети.

На першому етапі формулюється проєкт (іноді використовується

термін «ідентифікація»). Вищий склад керівництва підприємства аналізує поточний стан підприємства і визначає пріоритетні напрямки його подальшого розвитку.

Далі розробляється проєкт. Після аналізу виникає ідея проєкту, яку потрібно розвинути до моменту, коли можна буде прийняти остаточне рішення. Це рішення може бути як позитивним, так і негативним. На цьому етапі потрібне поступове уточнення і вдосконалення плану проєкту у всіх його аспектах – комерційному, технічному, фінансовому, економічному, інституційному тощо. Важливим питанням на етапі розробки проєкту є пошук і збір вихідної інформації для вирішення окремих завдань проєкту. Необхідно розуміти, що від точності вихідної інформації та здатності правильно інтерпретувати дані, що виникають у процесі проєктного аналізу, залежить успіх реалізації проєкту.

Після цього здійснюється експертиза проєкту. Перед початком виконання проєкту його кваліфікована експертиза є бажаним етапом життєвого циклу проєкту. Якщо фінансування проєкту здійснюється за допомогою значної частки стратегічного інвестора (кредитного або прямого), інвестор сам проведе цю експертизу, наприклад, за допомогою авторитетної консалтингової фірми, воліючи витратити деяку суму на цьому етапі, ніж втратити більшу частину своїх грошей у процесі виконання проєкту. Якщо підприємство планує здійснювати інвестиційний проєкт переважно за рахунок власних коштів, то експертиза проєкту також бажана для перевірки правильності основних положень проєкту.

Стадія здійснення охоплює реальний розвиток ідеї до того моменту, коли проєкт повністю вводиться в експлуатацію. Це включає відстеження і аналіз всіх видів діяльності в міру їх виконання та контроль з боку наглядових органів всередині країни й/або іноземного чи вітчизняного інвестора. Дана стадія також включає основну частину реалізації проєкту, завданням якої є перевірка достатності грошових потоків, що генеруються проєктом, для покриття початкової інвестиції та забезпечення бажаної

інвесторами віддачі на вкладені кошти.

Оцінка результатів проводиться як по завершенні проєкту в цілому, так і в процесі його виконання. Основна мета цього виду діяльності полягає в одержанні реального зворотного зв'язку між закладеними в проєкт ідеями і ступенем їх фактичного виконання. Результати такого порівняння створюють безцінний досвід розробників проєкту, дозволяючи використовувати його при розробці і здійсненні інших проєктів.

Основна мета реалізації організаційно-технічних заходів – підвищення якості геолого-пошукових робіт та зменшення екологічного навантаження території, де здійснюються пошукові роботи.

Місія вдосконалення організаційно-технічного рівня полягає в наданні доступної, зручної та якісної інформації замовникам щодо геолого-пошукових робіт.

Основні переваги вдосконалення геолого-пошукових робіт включають досвід роботи на ринку, вигідне розташування об'єктів, наявність кваліфікованого персоналу, прагнення до розвитку та здатність до впровадження нових технологій.

Серед ризиків впровадження можна виділити часті зміни законодавства, фінансово-економічні кризи, низький рівень доходів промислових підприємств та нестабільну роботу виробників.

Можливості для розширення переліку геолого-пошукових робіт охоплюють нові технології, кредитну політику замовників та потенційну появу нових груп замовників, таких як фізичні та приватні особи. Відтак, визначивши заходи, які пропонується впровадити у ТОВ «Геопроф», наведемо розрахунок інвестицій, що необхідні для вдалої реалізації організаційно-технічних заходів (таблиця 3.2).

З наведених даних у таблиці 3.2 ми бачимо, що загальні витрати складають 9188 тис. грн., які включає придбання програмного забезпечення, персональних комп'ютерів достатньої потужності для обробки даних, формування баз даних для можливості моделювання процесів, витрати на

монтаж, налагодження й пусконаладжувальні роботи та навчання персоналу, витрати на проктно-досліджувальну документацію.

Таблиця 3.2 – Розрахунок необхідних інвестиційних вкладень для реалізації організаційно-технічних заходів ТОВ «Геопроф»

Напрямок	Витрати, тис. грн.	Частка, %
1) Використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ	2848	31
2) Підвищення технологічного рівня виробничих робіт	2297	25
3) Активізація дослідно-методичних робіт щодо випробування та адаптації до конкретних умов регіонів	1103	12
4) Виявлення та промислове освоєння покладів вуглеводнів	919	10
5) Введення жорсткого контролю (супервізії)	1378	15
6) Формування висококваліфікованого кадрового потенціалу	643	7
Всього	9188	100

Рисунок 3.1 демонструє структуру витрат на організаційно-технічних заходів ТОВ «Геопроф».

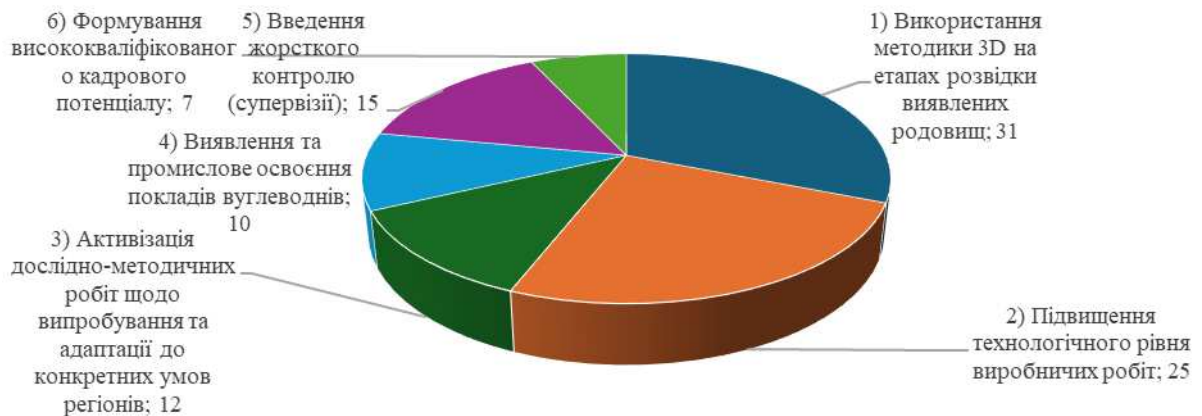

Рисунок 3.1 – Структура витрат на організаційно-технічних заходів ТОВ «Геопроф»

Бачимо, що найбільші витрати планується здійснити на використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ (31%), а на підвищення технологічного рівня виробничих робіт – 25%.

На рисунку 3.2 наведена прогнозована динаміка виручки від реалізації, що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів.

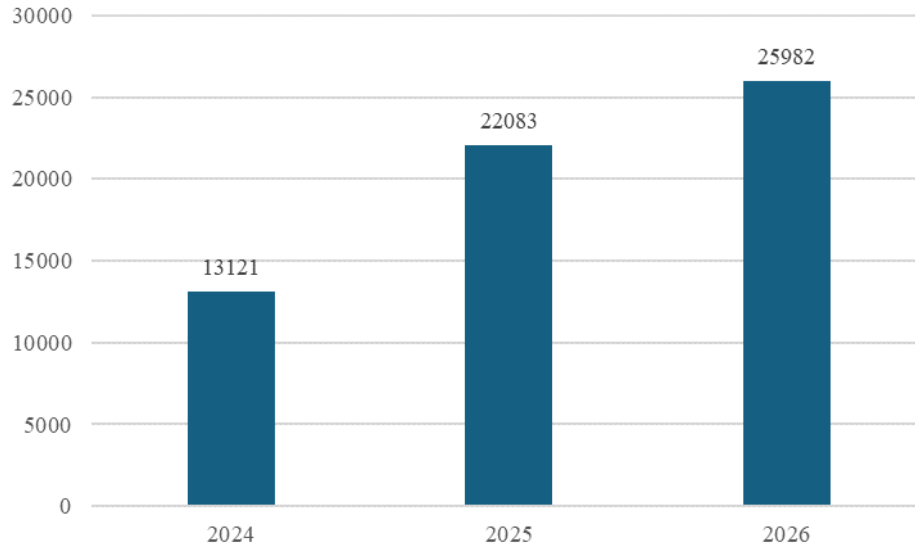

Рисунок 3.2 – Динаміка виручки від реалізації у 2024–2026 рр., що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів, тис. грн.

Дані рисунку 3.1 демонструють щорічне зростання виручки від реалізації, що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів.

На фінансування цього проєкту може бути спрямовано 1182 тис. грн. власних коштів, які нагромаджено у нерозподіленому прибутку [27], а 8006 тис. грн. може бути отримано із фонду розвитку підприємства.

Надалі наведемо прогноз прибутку, що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів (таблиця 3.3).

При визначенні даних таблиці 3.3 було використано інформацію, отриману експертним шляхом від співробітників ТОВ «Геопроф»; при цьому податок на прибуток складає 18%.

Відтак, за найближчі три роки ТОВ «Геопроф» отримає загальну суму виручки від реалізації 61186 тис. грн., загальна сума чистого прибутку складе

2032 тис. грн., а рентабельність продаж – 3,32%.

Таблиця 3.3 – Прогноз чистого прибутку, що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів, тис. грн.

рік	2019	2020	2021	Всього
Виручка від реалізації	13121	22083	25982	61186
Змінні витрати	426,7	426,7	426,7	1280,1
Постійні витрати без амортизації	7024,1	7024,1	7024,1	21072,3
Прибуток до нарахування амортизації і податків	5670,2	14632,2	18531,2	38833,6
Амортизація	5233,0	5233,0	5233,0	15699,0
Прибуток до нарахування податку на прибуток	531,4	894,4	1052,0	2478,0
Податок на прибуток	95,7	161,0	189,4	446,0
Чистий прибуток	435,7	733,4	862,6	2032,0
Рентабельність продаж, %	3,32	3,32	3,32	3,32

Останнім етапом впровадження організаційно-технічних заходів є оцінка їх ефективності.

3.3 Оцінювання ефективності запропонованих організаційно-технічних заходів у ТОВ «Геопроф»

Оцінювання ефективності запропонованих заходів є обов'язковим етапом обґрунтування будь-яких заходів, що спрямовані на удосконалення організаційно-технічного рівня підприємства.

В таблиці 3.4 наведемо показники ефективності, що отримає ТОВ «Геопроф» внаслідок впровадження організаційно-технічних заходів у порівнянні з результатами 2023 р.

Розрахунки, що наведені у таблиці 3.4 містять у собі усі узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва. Аналізуючи їх зробимо такі висновки. По-перше, виручка у 2024 р. зросла порівняно із 2023 р. на 1523 тис. грн., або 13,13%. При цьому значення виручки від реалізації враховувало зростання, що відбудеться внаслідок реалізації організаційно-технічних заходів ТОВ «Геопроф».

Таблиця 3.4 – Показники ефективності, що отримує ТОВ «Геопроф»
внаслідок впровадження послуги дистанційної аеродинамічної зйомки

Найменування показника	Ін-декс	Од. вим.	2022	2023	2024	абсолютне відхилення 2024 р. до 2023р.	темп росту у 2024 р. відносно 2023 р., %
Виручка від реалізації	Вр	тис. грн.	5984,7	11598	13121	1523	13,13
Вартість основних виробничих фондів	Фос		221,1	515,1	7024,1	6509	1263,64
Обігові кошти	Фоб		2208,4	1837,2	2163,9	326,7	17,78
Середньооблікова чисельність працівників усього, у т. ч.	q	чол.	27	27	27	0	0,00
адміністративного персоналу	qадм		8	10	10	0	0,00
основних працівників	qр		19	17	17	0	0,00
Собівартість реалізованої продукції	Sp	тис. грн.	4719,5	10931,1	18626,1	7695,0	70,40
Чистий прибуток	P		307,3	538,2	2630	2091,8	388,67
Продуктивність праці в грошовому виразі	W	тис. грн./чол.	221,66	429,56	485,96	56,41	13,13
Фондовіддача основних фондів	f	грн./грн.	27,07	22,52	1,87	-20,65	-91,70
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	Коб	разів	2,71	6,31	6,06	-0,25	-3,95
Витрати на гривню продукції	Z	грн./грн.	0,79	0,94	1,42	0,48	50,62
Рентабельність підприємства	R	%	12,65	22,88	28,62	5,74	-
Рентабельність послуг	Rs		6,51	4,92	14,12	9,20	-

По-друге, збільшення виручки від реалізації позитивно відбилося на зростанні продуктивності праці. Так, річна продуктивність праці в грошовому виразі усіх працівників ТОВ «Геопроф» збільшилася на 56,41 тис. грн. / чол. При цьому при впровадженні запропонованих заходів не передбачається збільшення кількості персоналу, оскільки підприємство

використовує резерв, що мається у наявності.

По-третє, спостерігається незначне скорочення коефіцієнта оборотності у 2024 р. у зрівнянні із 2023 р. на -0,25 обороту, що не має значного негативного впливу на ділову активність ТОВ «Геопроф».

В-четвертих, спостерігається значне скорочення фондівіддачі основних виробничих фондів у 2024 р. у порівнянні із 2023 р. Так, у 2023 р. підприємство майже немало основних виробничих фондів, тому фондівіддача дорівнювала 22,52 грн. / грн. Це – негативна ситуація, адже виробнича діяльність не має технічного забезпечення, а збільшення вартості основних необоротних фондів у 2024 р. на 6509 тис. грн. призведе до скорочення рівня фондівіддачі до рівня 1,87 грн./ грн.

По-п'яте, абсолютний показник ефективності – рентабельність. Ми бачимо, що рентабельність підприємства у 2024 р. мала позитивну динаміку (збільшення на 5,74%), а рентабельність продукції збільшилася на 9,20% і наприкінці 2024 р. досягло рівня 14,12%.

Запропоновані заходи щодо удосконалення організаційно-технічного рівня підприємства мають не лише економічний ефект, а й соціальний, оскільки скорочується навантаження на екологію України внаслідок скорочення польових досліджень. Наведений аналіз позитивно характеризує запропоновані заходи.

Підбиваючи підсумки до третього проектного розділу кваліфікаційної роботи відмітимо, що нами запропоновані такі інноваційні заходи розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт для ТОВ «Геопроф»:

- 1) Використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ,
- 2) Підвищення технологічного рівня виробничих робіт,
- 3) Активізація дослідно-методичних робіт щодо випробування та адаптації до конкретних умов регіонів,
- 4) Виявлення та промислове освоєння покладів вуглеводнів,
- 5) Введення жорсткого контролю (супервізії),
- 6) Формування висококваліфікованого кадрового потенціалу.

Загальні витрати на впровадження заходів складають 9188 тис. грн., які

включає придбання програмного забезпечення, персональних комп'ютерів достатньої потужності для обробки даних, формування баз даних для можливості моделювання процесів, витрати на монтаж, налагодження й пусконаладжувальні роботи та навчання персоналу, витрати на проктно-досліджувальну документацію. Найбільші витрати планується здійснити на використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ (31%), а на підвищення технологічного рівня виробничих робіт – 25%.

На фінансування цього проєкту може бути спрямовано 1182 тис. грн. власних коштів, які нагромаджено у нерозподіленому прибутку [27], а 8006 тис. грн. може бути отримано із фонду розвитку підприємства. За найближчі три роки ТОВ «Геопроф» отримає загальну суму виручки від реалізації 61186 тис. грн., загальна сума чистого прибутку складе 2032 тис. грн., а рентабельність продаж- 3,32%.

Оцінювання ефективності запропонованих організаційно-технічних заходів у ТОВ «Геопроф» довело, що по-перше, виручка у 2024 р. зросла порівняно із 2023 р. на 1523 тис. грн., або 13,13%; по-друге, збільшення виручки від реалізації позитивно відбилося на зростанні продуктивності праці; по-третє, спостерігається незначне скорочення коефіцієнта оборотності у 2024 р. у зрівнянні із 2023 р. на -0,25 обороту, що не має значного негативного впливу на ділову активність ТОВ «Геопроф»; в-четвертих, спостерігається значне скорочення фондівіддачі основних виробничих фондів у 2024 р. у порівнянні із 2023 р.; по-п'яте, абсолютний показник ефективності – рентабельність. Ми бачимо, що рентабельність підприємства у 2024 р. мала позитивну динаміку (збільшення на 5,74%), а рентабельність продукції збільшилася на 9,20% і наприкінці 2024 р. досягло рівня 14,12%.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено актуальне завдання – обґрунтування управлінських рішень щодо організаційно-технічного розвитку підприємства ТОВ «Геопроф».

Одержані результати дозволили зробити такі висновки.

Для досягнення мети організаційного розвитку необхідне систематичне та комплексне стратегічне управління змінами, що спрямоване на поєднання трансформації функціонально-організаційної структури, бізнес-процесів та ресурсів, а також врахування індивідуальних особливостей персоналу. Регулярне вдосконалення системи стратегічного та оперативного управління організаційним розвитком дозволить підприємству мінімізувати витрати та здійснити перехід на новий рівень розвитку. У багатьох випадках використання методів удосконалення системи управління, характерних для більш високого рівня розвитку, не приносить очікуваних результатів. Тому важливо, щоб підприємство реалістично оцінювало свої можливості з організаційного розвитку та удосконалення системи управління. Для вирішення складних завдань рекомендується залучати фахівців у галузі управлінського консалтингу.

Основна мета підприємства полягає у відповіді на потреби та запити ринку щодо конкретних продуктів і послуг. Економічним результатом його діяльності є отримання максимального прибутку у довгостроковій перспективі. З точки зору економічних відносин, промислове підприємство представляє собою складну підприємницьку структуру, що відрізняється виробничо-технологічною та організаційно-економічною єдністю, а також господарською самостійністю.

Огляд організаційно-технічного рівня виробництва передбачає аналіз складових його елементної структури. На сучасному етапі розвитку суспільного виробництва існують певні тенденції у напрямку поступового

розвитку організаційно-технічного рівня підприємств геологорозвідувального комплексу. Серед них можна виділити: зростання рівня наукової складності засобів праці та рівня фундаментальності втілення в них знань; розширення масштабів та обсягів застосування інноваційних технологій; перетворення засобів праці на більш складні технічні системи; трансформацію техніко-технологічних засобів у більш універсальні системи; поглиблення інтеграції окремих елементів техніко-технологічної бази та організаційно-управлінських елементів виробництва; підвищення рівня автоматизації техніки та технічних систем.

Формування та розроблення стратегії технологічного розвитку на підприємстві вимагає вирішення комплексу завдань, таких як визначення стратегічних цілей, оцінка можливостей і ресурсів, аналіз тенденцій у маркетингу та науково-технічній сфері, вибір технологічних стратегій, підготовка оперативних планів, програм, проєктів і бюджетів, а також оцінка діяльності підприємства на основі певних критеріїв. Чітке визначення провідної ролі високотехнологічного виробництва є важливим для успішної реалізації стратегії технологічного розвитку та адаптації виробництва до змін на ринку. Такий підхід сприятиме вирішенню двох головних проблем української економіки: вступу до глобального світу та просуванню науково-технічного розвитку.

ТОВ «Геопроф» займається комплексним геологічним вивченням надр для розвитку мінерально-сировинної бази України; виконання різномасштабних геологічних зйомок, прогнозно-геологічних, геолого-пошукових, розвідувальних робіт, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ всіх видів корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, включаючи пошуки й розвідку підземних джерел води. Організаційна структура управління ТОВ «Геопроф» – лінійно-функціональна. Актуальною проблемою, з якою стикається ТОВ «Геопроф», є прийняття рішення про перехід до нової технології геолого-пошукових робіт.

Аналіз основних показників діяльності підприємства довів, що завдяки розбудові галузі будівництва, що відбувалася не дивлячись на наявну військову агресію РФ проти України, значну кількість вимушених переселенців, у 2023 р. спостерігається зростання попиту на геолого-пошукові роботи, виручка від реалізації збільшилася на 5613,3 тис. грн., або 93,78%; збільшення вартості основних виробничих фондів більше ніж в 2 рази (132,97%) пояснюється плановою закупівлею оргтехніки та програмного забезпечення та свідчить про удосконалення виробничого процесу. Однак при зростанні виручки від реалізації відбулося скорочення показника фондоддачі на -16,82%. Внаслідок цього підприємство отримує на кожен грн. вкладену в основні виробничі фонди 22,52 грн. виручки від реалізації у 2023 р. Це на -4,55 грн./грн. менше, ніж у 2022 р.; сума обігових коштів зменшилася на -371,2 тис. грн., або -16,81%. Це пояснюється наявністю значної суми дебіторської заборгованості (негативний вплив) та зменшенням суми грошових коштів (негативний вплив). При цьому відбулося збільшення коефіцієнту оборотності на 3,6 обертів, або 132,95%. В перспективі наявність такої динаміки може призвести до стабілізації фінансового положення за рахунок можливості своєчасного повернення кредиторської заборгованості ТОВ «Геопроф»; у 2023 р. спостерігалось збереження чисельності працівників (27 чоловік), при цьому чисельність основних працівників зменшилася на -10,53%, а адміністративного персоналу – на 25%; завдяки розширенню номенклатури геолого-пошукових робіт і збільшенню виручки від реалізації, продуктивність праці працівників зросла на 207,9 тис. грн. / чол., або на 93,97%; спостерігається зростання (на 10,23%) рентабельності підприємства; рентабельність продукції, в свою чергу скоротилася на -1,59% при зростанні величини чистого прибутку на 75,14%..

Результати фінансового аналізу свідчать, що у структурі активу переважають оборотні активи, при цьому їхня частка зменшилася за поточний рік на -12,80%. Питома вага оборотних активів зменшилася з 90,90% у 2022 р. до 78,10% у 2023 р. На -3,82% зменшилася вартість

грошових коштів, на -1,14% скоротилася дебіторська заборгованість. Відмітимо, що підприємство у своїй виробничій діяльності не використовує матеріальні обігові кошти – їх вартість дорівнює нулю. У складі оборотних активів найбільша частка належить дебіторській заборгованості – 48,38% у 2023 р., що пояснюється обов’язковою співпрацею з державними установами, які, як правило, є недостатньо платоспроможними. Збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості може негативно вплинути на платоспроможність підприємства, тим більше, не дивлячись на зростання залишку грошових коштів. Окрім цього, це «заморожує» обігові кошти, тому необхідно більш ретельно відстежувати за надходженнями та своєчасними погашеннями дебіторської заборгованості. За два роки в структурі активу балансу відзначені значні структурні зрушення. Якщо на кінець 2022 р. питома вага необоротних засобів становила 9,10%, а оборотних – 90,90%, то до кінця 2023 р. питома вага необоротних засобів склала 21,90%, а оборотних – 78,10%. Такі зміни обумовлені ростом обсягів збільшення виручки від реалізації. У структурі пасиву власний капітал має найбільшу питому вагу – 50,25%, його сума збільшилася протягом 2023 р. на 18,39% за рахунок зростання нерозподіленого прибутку (на 26,02%). Лівова частина власного капіталу – це нерозподілений прибуток. Його питома вага збільшилася з 29,04% у 2022 р. до 37,80% у 2023 р. Що стосується довгострокових і банківських зобов’язань, вони відсутні у структурі пасиву. Це пояснюється заборонаю підприємствам державної форми власності залучати кошти на підставі залогів власності.

Нами запропоновані такі інноваційні заходи розвідки виявлених родовищ та геолого-пошукових робіт для ТОВ «Геопроф»: 1) Використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ, 2) Підвищення технологічного рівня виробничих робіт, 3) Активізація дослідно-методичних робіт щодо випробування та адаптації до конкретних умов регіонів, 4) Виявлення та промислове освоєння покладів вуглеводнів, 5) Введення жорсткого контролю (супервізії), 6) Формування висококваліфікованого

кадрового потенціалу.

Загальні витрати на впровадження заходів складають 9188 тис. грн., які включає придбання програмного забезпечення, персональних комп'ютерів достатньої потужності для обробки даних, формування баз даних для можливості моделювання процесів, витрати на монтаж, налагодження й пусконалагоджувальні роботи та навчання персоналу, витрати на проктно-досліджувальну документацію. Найбільші витрати планується здійснити на використання методики 3D на етапах розвідки виявлених родовищ (31%), а на підвищення технологічного рівня виробничих робіт – 25%.

На фінансування цього проекту може бути спрямовано 1182 тис. грн. власних коштів, які нагромаджено у нерозподіленому прибутку [ФІН], а 8006 тис. грн. може бути отримано із фонду розвитку підприємства. За найближчі три роки ТОВ «Геопроф» отримає загальну суму виручки від реалізації 61186 тис. грн., загальна сума чистого прибутку складе 2032 тис. грн., а рентабельність продаж- 3,32%.

Оцінювання ефективності запропонованих організаційно-технічних заходів у ТОВ «Геопроф» довело, що по-перше, виручка у 2024 р. зросла порівняно із 2023 р. на 1523 тис. грн., або 13,13%; по-друге, збільшення виручки від реалізації позитивно відбилося на зростанні продуктивності праці; по-третє, спостерігається незначне скорочення коефіцієнта оборотності у 2024 р. у зрівнянні із 2023 р. на -0,25 обороту, що не має значного негативного впливу на ділову активність ТОВ «Геопроф»; в-четвертих, спостерігається значне скорочення фондівіддачі основних виробничих фондів у 2024 р. у порівнянні із 2023 р.; по-п'яте, абсолютний показник ефективності – рентабельність. Ми бачимо, що рентабельність підприємства у 2024 р. мала позитивну динаміку (збільшення на 5,74%), а рентабельність продукції збільшилася на 9,20% і наприкінці 2024 р. досягло рівня 14,12%.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Андибур А.П. Методичний підхід до визначення пріоритетів технологічних інновацій на підприємствах. *Проблеми науки*. 2005. № 7. С. 19–24.
2. Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами». К., 2004. 22 с.
3. Василенко В.О., Шматько В.Г., Василенко В.О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ЦУЛ, 2003. 439 с.
4. Ганський В.О., Скриль В.В. Формування стратегії технологічного розвитку підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 1(12). С. 135–142.
5. Ганущак-Єфименко Л.М. Моделювання організації взаємодії процесу управління інноваційним розвитком підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 90.
6. Гладун В.В., Сабецький В.В., Войцицький З.Я., Коваль А.М., Чепіль П.М. Деякі аспекти підвищення ефективності геологорозвідувальних робіт при пошуках та розвідці покладів нафти і газу. *Наука та інновації*. 2006. Т 2. №2. С. 86–94.
7. Єфремов О.С. Теоретичні засади управління інноваційним технологічним розвитком підприємства. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011.../Efremov_O.pdf.
8. Ілляшенко С.М., Олефіренк О.М. Управління портфелем замовлень науково-виробничого підприємства: монографія; за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 272 с.
9. Коломієць І.Ф., Гошовська Г.В. Інноваційно-технологічний розвиток регіону: сутність та наукові підходи до трактування поняття. *Регіональна*

економіка. 2013. № 4. С. 175–181.

10. Лігоненко Л. Концептуальні засади економічного управління підприємством. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2013. № 3. С. 5–17..

11. Лігоненко Л.О. Технологічний розвиток підприємства як об'єкт управління. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2016. Вип. 31, №1. С. 63–69.

12. Літвиненко М.В., Кравцов А.О. Формування стратегії науково-технічного розвитку на рівні організації. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2013. № 20. С. 40–47. –

13. Мельник С.Г. Теоретико-методологічні аспекти організаційного розвитку вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6. Т. 2. С. 46–51.

14. Мойсеєнко І.П. Інвестування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490 с.

15. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві. К.: КНЕУ, 2004. 495 с.

16. Олефіренко О.М., Шевлюга О.Г. Техніко-технологічний розвиток як необхідна умова розвитку сучасних підприємств. *Економічні проблеми сталого розвитку* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. Суми : СумДУ, 2013. Т.2. С. 164–166.

17. Офіційний сайт ТОВ «Геопроф», м. Київ. URL: <https://geoprof.com.ua/>

18. П'ятницька Г.І. Інноваційні стратегії в сучасних умовах господарювання: суть та наукові підходи до формування вибору. *Проблеми науки*. 2011. № 11. С. 21–29.

19. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2004. 204 с.

20. Пирог О.В. Технологічний розвиток промисловості України.

- Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7(2). С. 248–252.
21. Попова А.В. Вибір інноваційної стратегії з метою організаційно-технічного розвитку підприємства. *Управління розвитком*. 2013. № 14. С. 128–131.
22. Рогоза М.Є., Вергал К.Ю. Теоретичні аспекти формування моделі стратегічного інноваційного розвитку підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2008. № 3. С. 91–96.
23. Рудь Н.Т. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. Луцьк: РВВ ЛДТУ, 2007. 476 с.
24. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ: «Каравела», 2003, 432 с.
25. Федулова Л.І. Інноваційна економіка : підручник для студ. ВНЗ. К. : Либідь, 2006. 480 с.
26. Федулова Л.І. Стратегія технологічного розвитку: мікроекономічний підхід. *Вісник Нац.ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2008. № 628. С. 674–681.
27. Фінансова звітність ТОВ «Геопроф», м. Київ. URL: https://clarity-project.info/edr/38390426/finances?current_year=2023
28. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : підручник. К. : Академвидав, 2003. 608 с.
29. Шевлюга О.Г., Теоретичні засади управління техніко-технологічним розвитком промислового підприємства. Інновації і маркетинг – рушійні сили економічного розвитку: монографія; за ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка. Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2012. 536с.
30. Bienaume A. La croissance des entreprises. Bardas, 1971. 287 p.
31. Morvan Y. La concentrations de industrie en France. Paris: Colin, 1973. 111 p.
32. Weber A.P. Les concentrations industrielles dans la France contemporaine. Paris: Broché, 1971. 142 p.